

УЖИЦЕ

Ужице се у писаним документима под тим именом први пут помиње 9. октобра 1329. године, у једној задужници из дубровачке канцеларије. Неки историчари препознају Ужице и раније у Повелици византијског цара Василија II из 1020. године, где се у списку места Београдске епископије помиње насеље под називом Омзон. Трагови људског живота откривени су на више локација у овом крају и потичу још из неолита (5500 година пре нове ере.). За Ужице се тврди да је варош келтског порекла, старо око 20 векова, а из римског и византијског периода у Ужицу су пронађени трагови развијених насеља.

Ужице се у турским земљишним књигама помиње 1476. године као село, али у XVI веку доживљава брзи успон. Када је Ужице, 1664. године посетио турски путописац Евлија Челебија, оно је већ имало одлике развијеног града са око 5.000 кућа и 15.000 становника. Од Турака је први пут ослобођено у Првом српском устанку 1805. године, па 1807. године. Турско становништво потпуно га је напустило 1862. године, после великог пожара у коме је изгорео цео турски део вароши. Од тада ново српско становништво подиже свој нови град.

У Ужицу су прва редовна основна школа и гимназија почеле да раде 1839. године, пошта – 1841. године, болница – 1853, а читалиште – 1856. године. Од 1866. године Ужице се и званично сврстава међу вароши у Србији. У лето 1912. године Ужице је захваљујући развоју занатства и трговине железничком пругом повезано са Београдом. Међутим, кроз два светска рата Ужице је доживело назадовања. Период након ратова Ужицу доноси солидну развијеност, индустријализацију, урбанизацију и велики прилив становништва.

Ужице је данас модеран град, један од макрорегионалних центара Србије, највећи град и административни центар западне Србије и Златиборског округа. Од Београда је удаљено 195 км. Град Ужице заузима територију од 667 км² са 41 насељем и 83.022 становника (53.607 градског и 29.415 становника у насељеним местима), које у 98% чине припадници српске националности.

Преглед сектора културе града Ужица¹

Градска власт Ужица организована је кроз три Градске управе. Културом се баве два запослена у Одељењу за друштвене делатности у оквиру Управе за опште послове и послове органа града. Ужице има и градског већника задуженог за област образовања, културе, спорта и физичке културе.

¹ Преглед сектора културе представљен је у складу са достављеним подацима од стране локалне управе и градских установа културе. Тамо где подаци не постоје биће посебно наглашено.

Од пре две године Ужице расписује и конкурс за доделу средстава по пројектима културних актера. За те потребе у оквиру градске управе постоји Савет експерата за избор пројеката којима се додељују средства из буџета града. Савет се формира решењем Градоначелника на годину дана и броји најчешће три до пет чланова. Његова улога је саветодавна, а коначну одлуку доноси градско веће. Поред Савета за избор пројеката, Град Ужице има и скупштинску Комисију за друштвене делатности која прати и разматра питања из области друштвених делатности и предлаже мере за унапређење рада установа у истој.

Град има и Стратегију одрживог развоја, али се у њој не помиње култура.

Из буџета града Ужица финансира се пет установа културе у домену плата запослених, сталних трошкова, и програма:

- ✓ Народни музеј Ужице
- ✓ Народна библиотека
- ✓ Историјски архив
- ✓ Народно позориште
- ✓ Градска галерија

Буџет за културу у односу на укупан градски буџет у периоду 2006. – 2009. године, показује благу тенденцију раста од 2006. до 2008. године, али и пад у 2009. години, а у просеку износи око 8,3%.

Табела 1: Приказ буџета за културу и његовог удела у укупном градском буџету

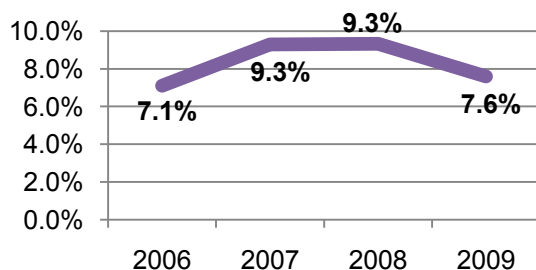
Година	Укупан градски буџет у еврима	Укупан градски буџет у динарима	Буџет за културу у еврима	Буџет за културу	% од укупног градског буџета
2006.	15.810.274,97	1.329.810.133	1.122.602,20	94.422.632,00	7,1
2007.	17.315.138,56	1.384.521.942	1.607.969,87	128.573.592,00	9,3
2008.	18.185.700,43	1.480.894.320	1.693.106,69	137.872.725,00	9,3
2009.	19.730.433,15	1.853.293.397	1.499.180,02	140.819.029,00	7,6

Табела 2: Структура буџета за културу у последње четири године

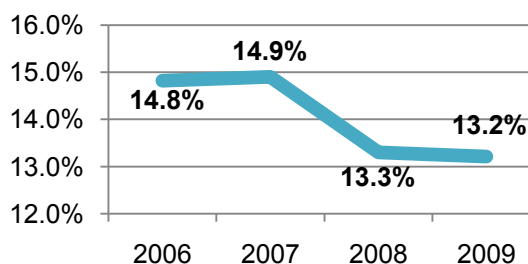
Година	Плате и доприноси	Материјални трошкови	Програми и пројекти
2006.	59,8%	25,4%	14,8%
2007.	56,5%	28,6%	14,9%
2008.	61,6%	25,1%	13,3%
2009.	65,3%	21,5%	13,2%

Удео за културу у укупном буџету града после раста у 2007. и 2008. години бележи пад у 2009. години. Такође и проценат који се издваја за програме и пројекте из културе, показује тенденцију опадања у 2008. и 2009. години.

Приказ 1: Тенденција кретања буџета за културу у укупном градском буџету

Приказ 2: Тенденција кретања средстава за програме у буџету за културу

У сектору културе, закључно са 2009. годином ради **128 запослених** међу којима преовлађује високообразовани кадар и особе женског пола.

Табела 3: Структура запослених у културном сектору

Укупан број запослених у култури града Ужица	Мушки	Женски	ОШ	ССС	ВШ и ВСС	Мр, Др
128	57	71	30	24	74	/

Као три главна проблема у култури града представници локалне управе издвајају:

1. Недостатак средстава за програме установа културе
2. Недовољна брига за културно-историјско наслеђе
3. Недовољна подршка савременом стваралаштву

Три приоритета за развој културе су:

1. Неговање традиције и заштита културне баштине
2. Културни туризам
3. Подстицање сарадње културе и привреде

Народни музеј²

Музеј устанка 1941. и Завичајни музеј зачетници су рада Народног музеја Ужице. Почетак рада музеја у Титовом Ужицу представља оснивање *Иницијативног одбора за прикупљање старина у ужичком крају*, 12. јула 1946. године, а званично отварање обележено је

изложбом у згради Градског народног одбора 24. септембра 1946. године под називом „Народно-ослободилачка борба, обнова и изградња у ужичком округу“. Народни одбор Општине Титово Ужице донео је 29. априла 1963. године Решење о оснивању Народног музеја Ужице, у чији су састав ушли *Музеј устанка 1941. и Завичајни музеј*, а 1979. године Музеју је пренет на управљање и коришћење споменички комплекс на Кадињачи.

Народни музеј у Ужицу проглашен је за регионални музеј, надлежан за територију осам општина Златиборског округа – Ужице, Бајину Башту, Косјерић, Пожегу, Ариље, Чајетину, Нову Варош и Сјеницу.

• Просторни капацитети

Народни музеј представља посебан споменички комплекс који је од оснивања био смештен у две зграде изграђене пред Други светски рат за потребе Народне банке. У овим објектима, у јесен 1941. године, били су смештени Врховни штаб НОПОЈ и Централни комитет КПЈ, а у подземним просторијама, тзв. *Трезору*, било је цивилно склониште и „Партизанска фабрика оружја и муниције“. Тај простор данас представља део сталне поставке Музеја у којем се могу видети машине за производњу муниције. У састав Народног музеја Ужице улазе и: *Јокановића кућа* и Спомен-дом Кадињача.

Данас Музеј располаже са пет објеката укупне површине 3.396 м² од чега је 2.669 м² изложбени простор, 315 м² депои и 412 м² канцеларијски простор. Главна зграда споменик је културе од изузетног значаја, *Трезор* и *Кадињача* су категорисани као добра од великог значаја. *Јокановића кућа* позната и под називом *Пеџара* представља ретко сачувано здање оријентално-балканске архитектуре XIX века и 1988. године проглашена је етнографским спомеником културе.

Објекти немају обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

² Музеј Заводу није доставио податке за 2009. годину.

- **Фонд**

Музеј располаже са 51.718 предмета подељених у 11 збирки: археолошка, етнолошка, историјско-уметничка, фотографска, збирка меморијалних предмета, нумизматичка, збирка радова и личних предмета српских војника, збирка разгледница, архивалија, оружја и војне опреме и збирка знамења. Најбројнија је фотографска збирка са 23.499 предмета, највећи број обрађених предмета има археолошка збирка, а са највећим уделом конзервираних предмета располаже етнолошка збирка са конзервираних 90,8% предмета, док су у целости обрађене збирка оружја и војне опреме и уметничка збирка одељења историје уметности.

Приказ 3: Структура фонда Музеја

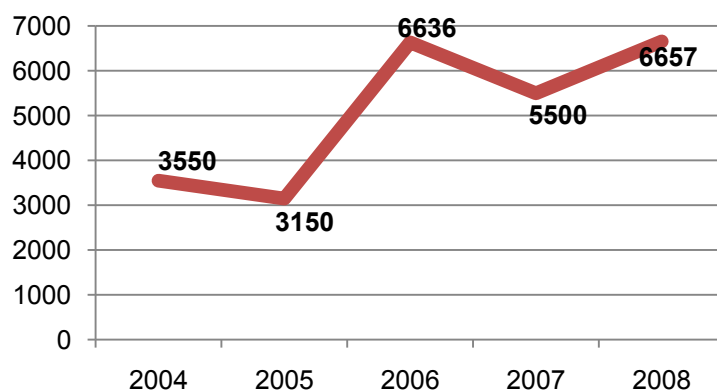
Године 2008. рађена је ревизија целокупног фонда.

Народни музеј у Ужицу има пет поставки: *Ужице, настанак и развој* (која тренутно није доступна због адаптације простора у којем се налази), легат Михаила Миловановића, *Градска кућа с краја XIX и почетка XX века* (Јокановића кућа), *Спомен обележје Кадињача* и *Хидроцентрала под градом*.

- **Програми и публика**

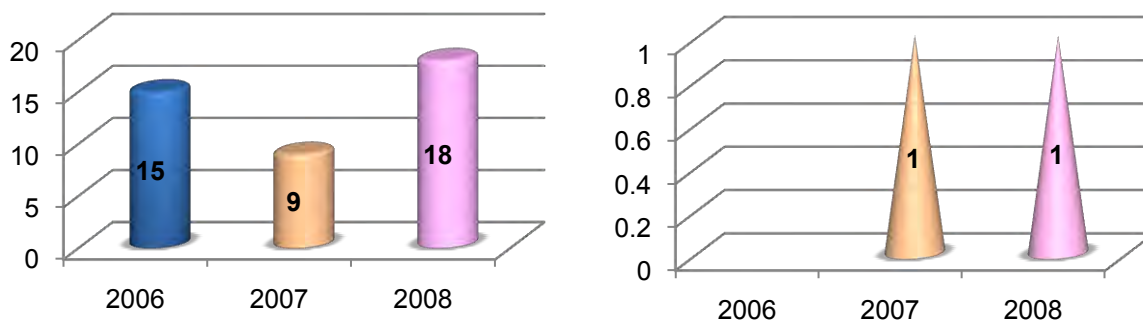
Годишње за период од 2004. до 2008. године Музеј бележи посету од просечно 5.100 посетилаца. Највећи раст публике видљив је у 2006. години када се број публике удвостручио у односу на претходну, али 2007. године тај број опада, да би 2008. година донела благи раст – са 5.500 на 6.657 посетилаца.

Приказ 4: Тенденција кретања броја публике у периоду од 2004. до 2008. године

У периоду од 2004. до 2008. године, Музеј је организовао укупно 42 изложбе и два пратећа садржаја.

Приказ 5: Број изложби (слика 1) и број додатних програма (слика 2) у Музеју у периоду од 2006. до 2008. године

Радно време Музеја за посетиоце је од 9 до 17 часова. Просечна цена улазнице је 70 динара.

Музеј има стручну библиотеку са око 12.500 публикација.

Музеј се бави и издавачком делатношћу. Објављен је 1997. године и водич кроз музеј и његове сталне поставке. Музеј објављује каталоге својих збирки и издаје посебне публикације везане за изложбе и друге програме, али само на српском језику, а има и свој часопис.

• Кадрови

У Музеју ради 40 запослених. У оквиру полне структуре предњаче жене, а у старосној особе од 50 – 59 година. Просек година запослених је 50 година. Образовна структура показује велику предност високообразованог кадра у односу на средњу стручну спрему. У основној делатности ради 52,5% запослених.

Приказ 6: Полна структура, образовна и старосна структура запослених у Музеју

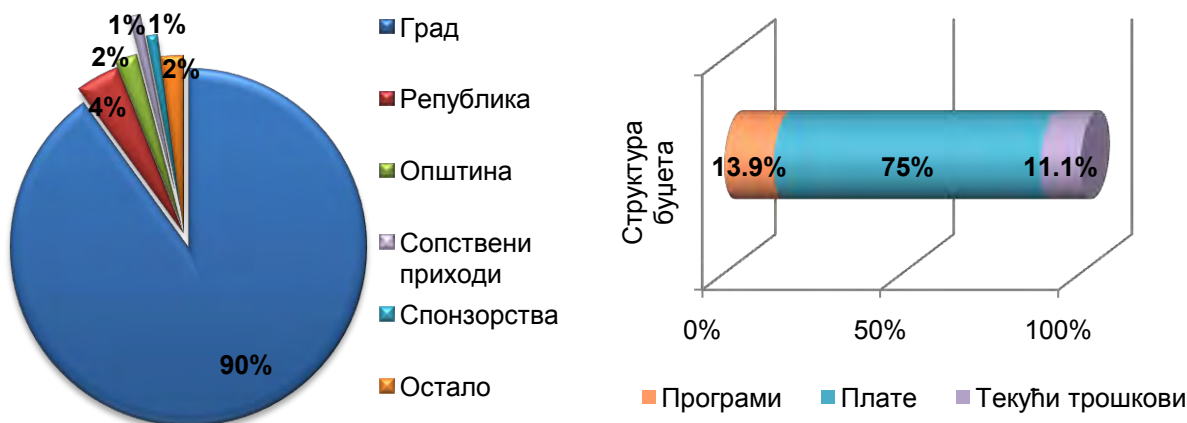

У Музеју су ангажована два волонтера и два војника на цивилном одслужењу војног рока, док хонорарних сарадника нема.

• Буџет

Музеј се највећим делом финансира из буџета града Ужица. Део финансија добија од Републике и једне од општина у окружењу, док се у најмањем проценту финансира од сопствених прихода и спонзорстава. Укупан буџет Музеја у 2008. години износио је 467.770,90 евра (38.091.426,00 динара), од чега је 64.995.41 евра (5.292.693,00 динара) утрошено на реализацију програма.

Приказ 7: Извори финансирања и структура буџета Музеја у 2008. години

Музеј не наводи последње нити приоритетне инвестиције.

- **Техничка опремљеност**

Музеј располаже са 18 рачунара који су умрежени и имају приступ интернету. Музеј има своју конзерваторску радионицу и с обзиром да се збирке снимају и дигитално и аналогно, Установа поседује и фотолабораторију и дигитални фотоапарат.

- **Проблеми**

Актуелни проблеми Музеја нису наведени у упитнику.

Народна библиотека Ужице

Историја Народне библиотеке Ужице почиње 1856. године, када је на иницијативу напредног грађанства и омладине основано Ужичко читалиште, које је постало центар културног и друштвеног живота града. Године 1857. Читалиште је имало 100 чланова, а у књижном фонду налазило се око 200 књига и сви дневни листови Кнежевине Србије. О раду Читалишта нема много података. Зна се да је 1881. године књижни фонд чинило 485 књига на нашем и страном језику, а извршена је и претплата на већи број дневних листова и часописа. Политичка превирања у земљи утицала су

на рад установе, која је више пута гашена и обнављана.

Иницијативом Културне лиге 1910. године основана је Народна библиотека са читаоницом, али је њен фонд уништен током Првог светског рата. У међуратном периоду Библиотека је радила са прекидима, да би током Другог светског рата фонд био поново уништен.

Континуитет у раду успостављен је тек у послератном периоду. Установа је 1946. године радила под називом Градска књижница, 1950. године мења назив и постаје Градска библиотека, а 1961. добија данашњи назив – Народна библиотека Ужице.

- **Просторни капацитети**

Народна библиотека Ужице своју делатност обавља у укупно 1.001м² простора, у згради која је у власништву Установе. Библиотека има читаоницу са 40 места и располаже простором од 100 м² у којем се одржавају додатни програми: књижевне вечери, изложбе, предавања, филмске пројекције, трибине и радионице.

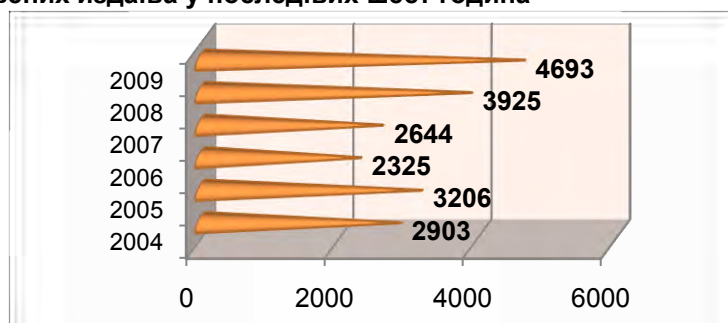
Библиотека има обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

- **Фонд**

Библиотека располаже фондом од 164.285 монографских публикација. Од којих је 160.790 монографских публикација на српском језику, а 3.495 наслова на страним језицима. Библиотека у свом фонду има и 31 наслов новина и 87 наслова или 4.192 издања часописа, и сви су на српском језику.

У периоду од 2004. до 2009. године Библиотека је фонд допунила са 19.696 књига што је у просеку 3.200 књига годишње. Година 2009. донела је највећи број издања – 4.693.

Приказ 8: Број набављених издања у последњих шест година

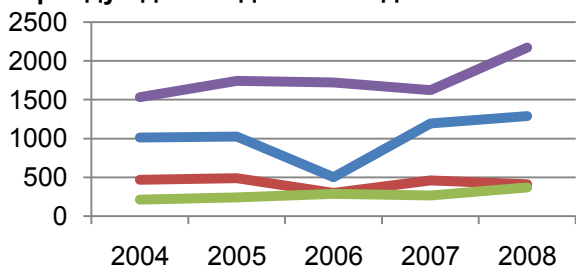
Закључно са 31. децембром 2008. године, Библиотека има 4.238 чланова, што чини 5,1% од укупног становништва Ужица.

Табела 4: Број корисника у периоду од 2004. до 2008. године

	Број уписаних корисника				
	2004	2005	2006	2007	2008
Деца до 14 година	1011	1026	499	1192	1290
Средњошколци	469	490	300	459	410
Студенти	213	243	286	267	368
Одрасли	1532	1743	1720	1622	2170
Укупно	3225	3502	2805	3540	4238

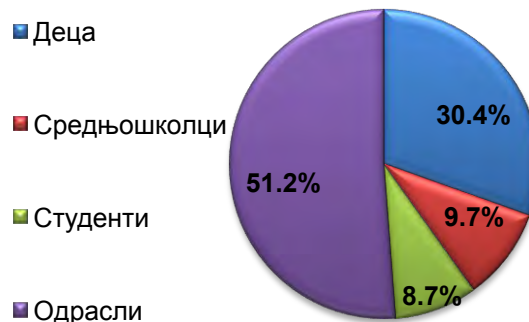
У периоду од 2004. до 2008. године, приметан је пад укупног броја корисника у 2006. години, који од тада континуирано расте. У поменутом периоду највећи раст бележе одрасли, а пад је приметан једино у категорији средњошколаца.

Приказ 9: Тенденција кретања броја корисника у периоду од 2004. до 2008. године

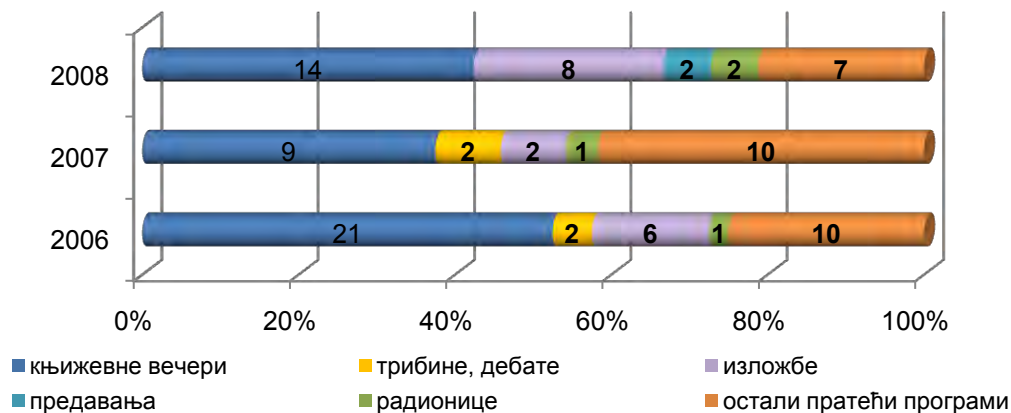
— Деца до 14 год.   — Средњошколци
— Студенти   — Одрасли

Приказ 10: Структура чланства у 2008. години

Народна библиотека Ужице организује и посебне програме као што су изложбе, књижевне вечери, трибине, предавања, радионице. Од 2006. до 2008. године, таквих програма је било укупно 96.

Приказ 11: Број пратећих програма Библиотеке у периоду од 2006. до 2008. године

Народна библиотека Ужице и часопис *Међај*, чији је издавач, већ више од 15 година организују конкурс за награду *Милутин Ускоковић*. Награда *Милутин Ускоковић* додељује се за најбољу необјављену савремену приповетку на српском језику.

Дечје одељење библиотеке организује креативне радионице за децу са сметњама у развоју. У оквиру радионице, деца у просторијама Дечјег одељења осликавају и израђују рукотворине и разне предмете од природних материјала.

Током 2009. године, Библиотека је у сарадњи са Националном службом за запошљавање реализовала пројекат под називом *Култура за све*, чији је циљ доступност информација свим групама грађана, а односи се у првом реду на кућну доставу књига непокретним лицима и свима који нису у могућности да дођу у Библиотеку.

Библиотека наплаћује чланарину – 700 динара за одрасле чланове, породична је 350 динара по члану, за децу до 14 година 400 динара, а учлањење је бесплатно за лица са инвалидитетом

Библиотека има електронску базу података и члан је електронске мреже Кобис (*Cobiss*).

Саставни део Одељења стручне књиге је и електронска читаоница у којој је омогућен приступ интернету и коришћење мултимедијалних енциклопедија.

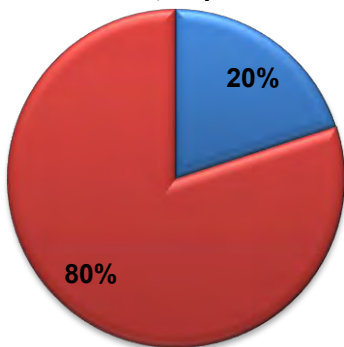
Библиотека је последње истраживање потреба публике реализовала 2008. године.

• Кадрови

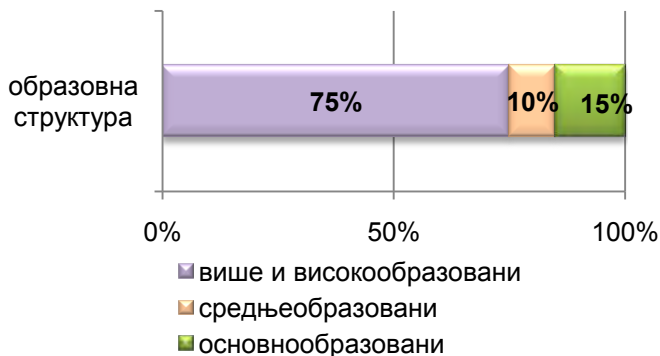
У Библиотеци ради 20 запослених. У оквиру полне структуре предњаче жене. Старосна структура показује да у Библиотеци ради једна особа испод 30 година, а преовлађују кадрови старости од 50 до 59 година. Просек година запослених у Библиотеци је 45,4 година.

Образовна структура показује огромну предност високообразованог кадра у односу на особе са средњом стручном спремом. У основној делатности ради 15, односно 75% запослених.

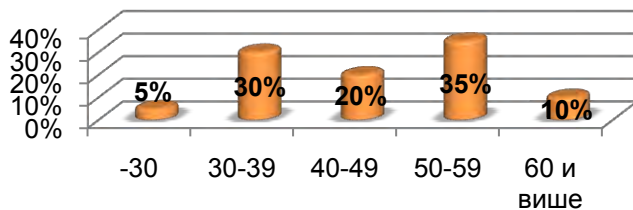
Приказ 12: Полна, образовна и старосна структура запослених у Народној библиотеци Ужице

■ Мушкарци ■ Жене

■ више и високообразовани
■ средњеобразовани
■ основнообразовани

Библиотека ангажује два хонорарна сарадника, док волонтера и војника на цивилном одслужењу војног рока нема.

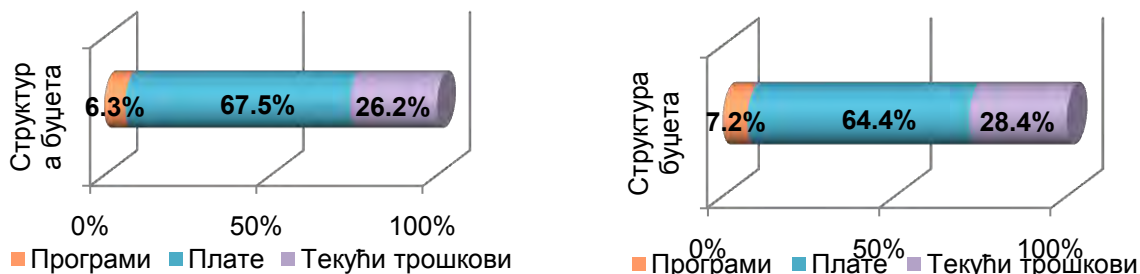
• Буџет

Библиотека се највећим делом финансира из буџета града Ужица, део финансија добија од Републике, а део обезбеђује и из сопствених прихода. Укупан буџет Библиотеке у 2008. години износио је 252.996,99 евра (20.602.000,00 динара), од чега је 15.964,28 евра (1.300.000,00 динара) потрошено на реализацију програма. У 2009. години укупан буџет Библиотеке је износио 187.233,78 евра (17.587.000,00 динара), од чега је за реализацију програма потрошено 13.424.79 евра (1.261.000,00 динара).

Приказ 13: Извори финансирања Библиотеке у 2008. и 2009. години

Приказ 14: Структура буџета Библиотеке у 2008. и 2009. години

Када је реч о последњим инвестиционим улагањима, 2008. године рађена је адаптација Библиотеке. За те потребе добијена су средства од града Ужица у укупној вредности од 1.489.000,00 динара.

Табела 5: Инвестициона улагања у последње три године

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ
Адаптација Библиотеке	Град Ужице	2008.	18.285,24	1.489.000,00

Као приоритетно инвестиционо улагање у наредном периоду наводи се адаптација дечјег одељења.

• Техничка опремљеност

Народна библиотека Ужице поседује 13 компјутера који су умрежени и имају приступ интернету.

• Проблеми

Као кључни проблем са простором представници Библиотеке наводе недостатак истог, те истичу потребу за додатних 500 м² које би им обезбедило проширење на спрат објекта у којем се налазе. Други проблем је мали број запослених, па постоји потреба за још пет високообразованих особа.

Историјски архив Ужице

Архив у Ужицу је основан 1948. године и његов оснивач је град. Историјски архив је регистрован за чување и заштиту архивске грађе, која се ствара на подручју Златиборског округа, па тако Установа својом делатношћу покрива територије града Ужица и још девет општина: Ариља, Бајине Баште, Ивањице, Косјерића, Нове Вароши, Пожеге, Прибоја, Пријеполја и Чајетине.

• Просторни капацитети

Почетком октобра 2009. отворена је нова зграда Историјског архива која је у власништву Установе и која располаже просторним капацитетом од 1.300 м² од чега су 520 м² депои, 40 м² читаоница, а 612 м² заузима канцеларијски простор.

У Архиву постоји и галеријски простор од 78 м², али и простор за одржавање семинара од 50 м² у којем постоји и 30 места за седење.

Архив у свом саставу има и библиотеку која је на крају 2008. године располагала са 10.168 књига и брошура и 2.631 часописа.

• Фонд

Архив поседује 2.540 метара архивске грађе која је у потпуности сређена. Архивску грађу чини 788 фондова и збирки које обухватају период од 1809. до 2008. године.

Број евидентираних регистратура је 485. У току 2008. године код 11 регистратура је извршено преузимање. Количина преузете архивске грађе износи 179 дужних метара.

Архив је почео са процесом микрофилмовања и дигитализације. Микрофилмовано је 1% обрађеног материјала, а дигитализовано 0,2%.

• Програми и корисници

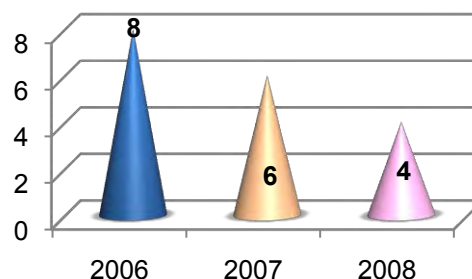
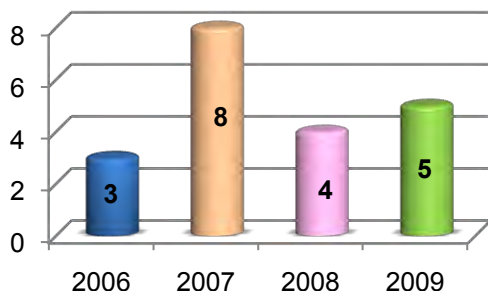
У периоду од 2006. до 2009. године, Архив је организовао укупно 10 пратећих програма у виду изложби, промоција књига и трибина.

Архив у Ужицу издаје: публикације, научно-информативна средства, часописе, каталоге изложби, монографије и друге материјале у вези са архивском грађом. У периоду од 2006. до 2009. године, Историјски архив Ужице издао је укупно 19 публикација.

Историјски архив издаје и часопис *Историјска баштина*, у оквиру којег објављује историографске и архивистичке радове (студије, чланке, расправе, приказе, грађу, белешке, библиографију) који се односе на проучавање историјског наслеђа Ужица и ужичког краја. Часопис је почео да излази 1983. године, а до сада је штампано 18 бројева.

У два наврата, 2006. и 2008. године, Архив је у партнерству са Националном службом за запошљавање учествовао у реализацији пројекта под називом „Јавни радови од интереса за Републику Србију“.

Приказ 15: Број додатних програма архива (слика 1) и број издатих публикација (слика 2) у периоду од 2006. до 2009. године

Радно време Архива је од 8 до 15ч, док читаоница радним данима ради од 8 до 14,30ч и суботом од 9 до 13ч. За укупно 1916 истраживачких дана у 2008. години кроз Архив је прошло 677 корисника. У 2009. Години за 2289 истраживачких дана Архив је користило 713 истраживача.

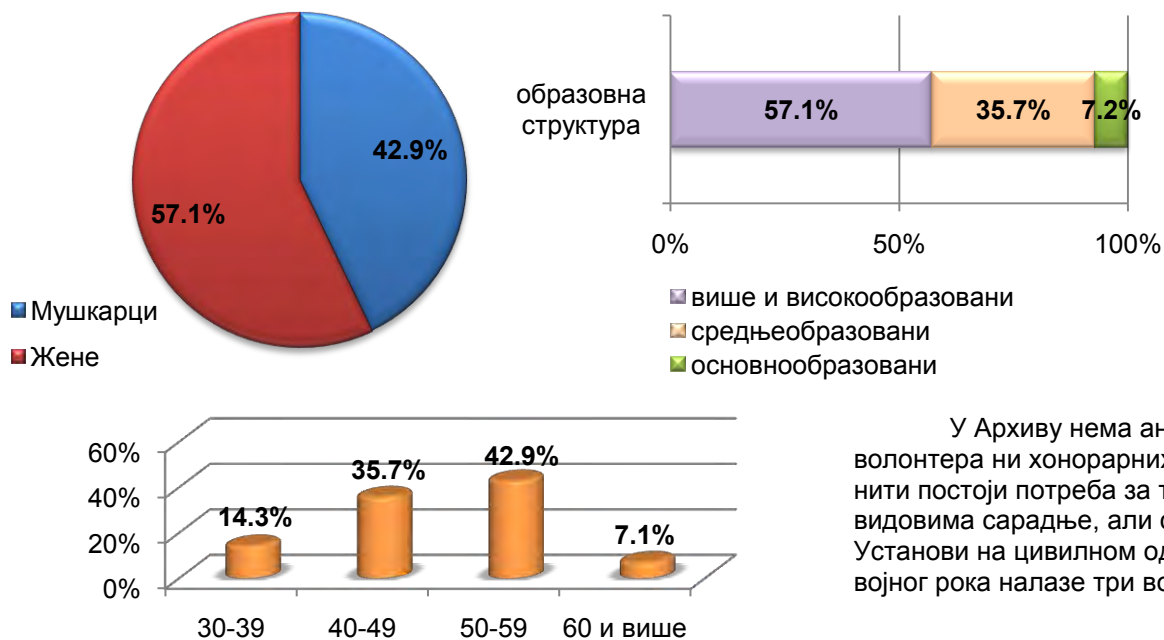
• Кадрови

У Историјском архиву Ужице у сталном радном односу је 14 запослених, од којих у основној делатности ради њих 11 или 78,5%. Полна структура је у корист жена.

Кад је о образовној структури реч, у Архиву преовлађује високообразовани кадар.

Када је реч о старосној структури, просек година запослених износи 46 година, преовлађује кадар од 40 – 49 година, док нема ниједног запосленог испод 30 година старости.

Приказ 16: Полна, образовна и старосна структура запослених у Историјском архиву Ужице

У Архиву нема ангажованих волонтера ни хонорарних сарадника, нити постоји потреба за таквим видовима сарадње, али се у Установи на цивилном одслужењу војног рока налазе три војника.

• Буџет³

Архив је у 2008. и 2009. години највећим делом финансирао град Ужице. Република је учествовала једино кроз средства за нову зграду Архива. Ужички архив је и један од ретких у чијем финансирању учествују и општине које својом делатношћу Установа покрива. Укупан удео општинских средстава је у 2006. години износио 3,6%, да би током 2007. и 2008. године значајно скочио због издвајања за нови објекат, а потом у 2009. години осетно опао. Сопствени приходи такође обезбеђују део буџета Архива.

Табела 6: Удео општина у буџету Архива у периоду од 2006. до 2008. године

Назив општине	2006	2007	2008	2009	Назив општине	2006	2007	2008	2009
Ариље	0,5	0,5	0,3	0,4	Нова Варош	0,3	0,3	0,2	0,2
Бајина Башта	0,3	0,2	3,9	0,2	Пожега	0,6	5,4	0,3	0,3
Чајетина	0,6	4,8	2,2	0,4	Прибој	0,2	0,5	0,3	0,2
Ивањица	0,4	2,9	1	0,3	Пријеполје	0,4	0,3	0,3	0,3
Косјерић	0,3	4,2	0,2	0,2	УКУПНО	3,6	19,1	8,7	2,5

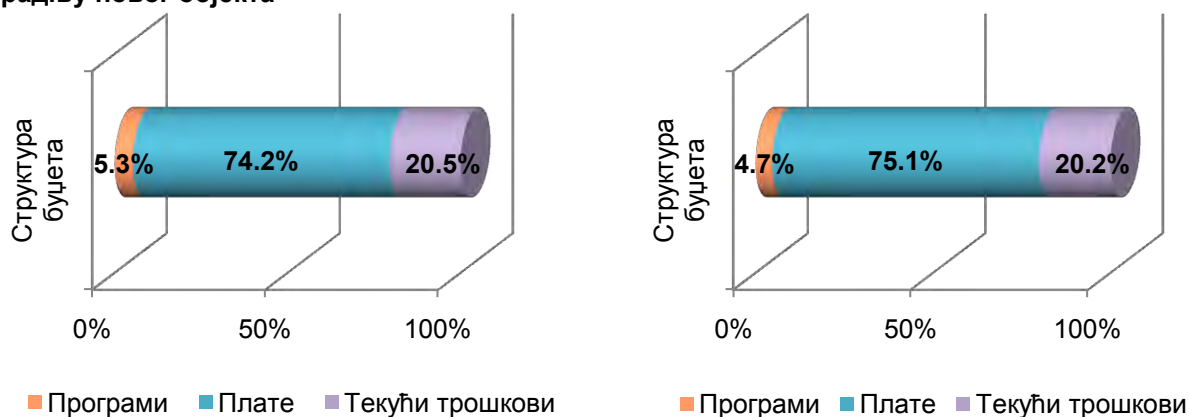
³ Архив је кроз упитник пружио информације о буџету убрајајући у њега и средства добијена за изградњу новог објекта у који се Архив уселио 9.10.2009. године. Код структуре буџета та улагања су изузета, али је код извора финансирања рачуната јер је било тешко одредити који део је заправо од средстава Републике и општина утрошен на објекат, а који на рад Архива.

Не рачунајући инвестициона улагања у нову зграду, укупан буџет Архива у 2008. години износио је 161.183,91 евра (13.125.496,00 динара), док је у 2009. години нешто увећан и износио је 176.778,83 евра (16.604.959,00 динара). На реализацију програма, 2008. утрошено је 8.601,58 евра (700.442,00 динара), да би се тај износ незнатно увећао у 2009. години на 8.286,57 евра (778.363,00 динара).

Приказ 17: Извори финансирања буџета Архива у 2008. и 2009. години не рачунајући средства уложена у изградњу новог објекта

Приказ 18: Структура буџета Архива у 2008. и 2009. години не рачунајући средства уложена у изградњу новог објекта

Када је реч о последњим инвестиционим улагањима, током 2008. и 2009. године трајала је изградња нове зграде Архива. Средства за ову инвестицију добијена су од града Ужице, Министарства културе и општина Бајина Башта, Чајетина и Ивањица. Укупна вредност инвестиције износила је 20.065.225,00 динара. Као приоритетно инвестиционо улагање наводи се опремање нове зграде Архива.

Табела 7: Инвестициона улагања у току 2008. и 2009. године

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Изградња зграде	Министарство културе	2008.	116.662,04	9.500.000,00
Изградња зграде	Град Ужице	2008.	104.937,20	8.545.225,00
Изградња зграде	Општина Бајина Башта	2008.	14.736,26	1.200.000,00
Изградња зграде	Општина Чајетина	2008.	7.368,13	600.000,00
Изградња зграде	Министарство културе	2009.	132.129,33	12.411.000,00
Изградња зграде	Град Ужице	2009.	85.169,17	8.000.000,00

- **Техничка опремљеност**

Историјски архив Ужице располаже са 15 компјутера који нису умрежени, али имају приступ интернету.

- **Проблеми**

Као кључне проблеме запослени у Архиву наводе техничко опремање нове зграде, као и осавремењивање опреме за микрофилмовање, конзервацију и рестаурацију. Када је о кадровима реч, недостају још три запослена.

Градска галерија Ужице⁴

Градска галерија у Ужицу основана је 1990. године као Установа за галеријске послове. Оснивач Галерије је Скупштина општине Ужице. Бави се излагањем дела модерне и савремене југословенске уметности, а организује и изложбе иностраних аутора.

- **Просторни капацитети**

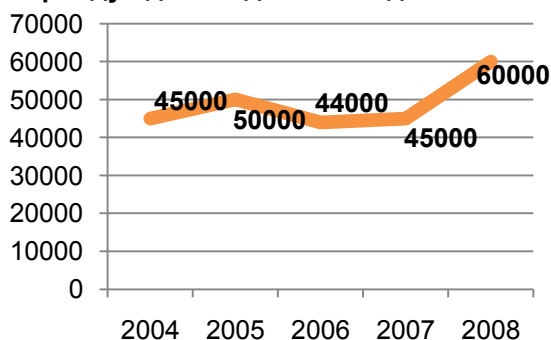
Галерија располаже са 185 м² изложбеног простора. Простор је уступљен и Галерија га користи без накнаде.

- **Програми и публика**

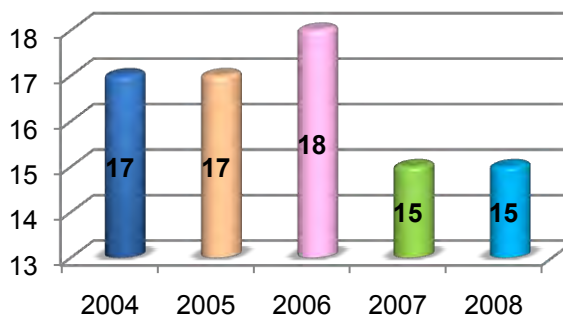
У периоду од 2004. до 2008. године организовано је укупно 82 изложби при чему сваку види око 3.000 посетилаца. Из анкете сазнајемо да Галерија организује и додатне програме у виду трибина и радионица, али број таквих програма у траженом периоду у упитнику није наведен.

Годишње за период од 2004. до 2008. године Галерија бележи посету од скоро 49.000 посетилаца. Приметан је значајан раст публике у 2008. години у односу на претходну – са 45.000 на око 60.000 посетилаца.

Приказ 19: Тенденција кретања броја посетилаца у периоду од 2004. до 2008. године

Приказ 20: Број изложби у периоду од 2004. до 2008. године

У својој делатности, Галерија има и изузетно значајну међународну манифестацију - Интернационални графички Бијенале *Сува игла*, чији је иницијатор, оснивач и организатор. У оквиру Краковског графичког Триенала *Сува игла* је уврштена међу 22 престижне манифестације у свету и представља се на изложби *Интерграфија* у оквиру Триенала. До сада је одржано шест Бијенала.

Традиционално, у новембру и децембру у Градској галерији Ужице излажу се радови уметника насталих у Међународној колонији уметничке керамике *Злакуса*.

⁴ Галерија Заводу није доставила податке за 2009. годину.

У Галерији се одржава и *Ужички регионални ликовни салон* – најзначајнија ликовна манифестација у ужичком региону.

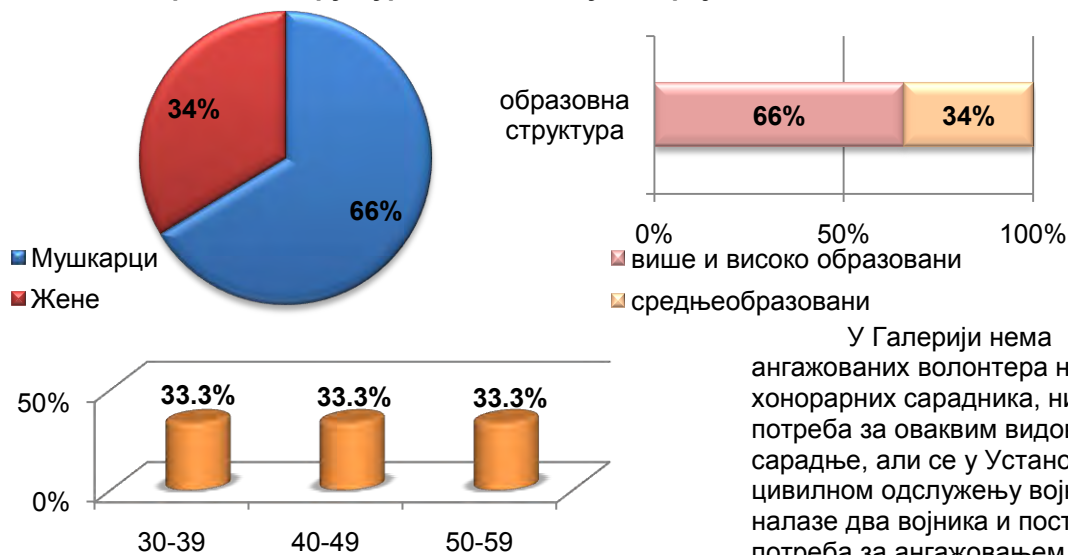
Галерија не наплаћује улазнице за своје програме.

Радно време Галерије је од 8 до 20 часова.

• Кадрови

У Галерији раде три запослена. Полна структура је у корист мушкараца, а у образовној преовлађује високообразовани кадар. Просек година је 44 године. Два од три запослена лица раде у основној делатности.

Приказ 21: Полна и образовна структура запослених у Галерији

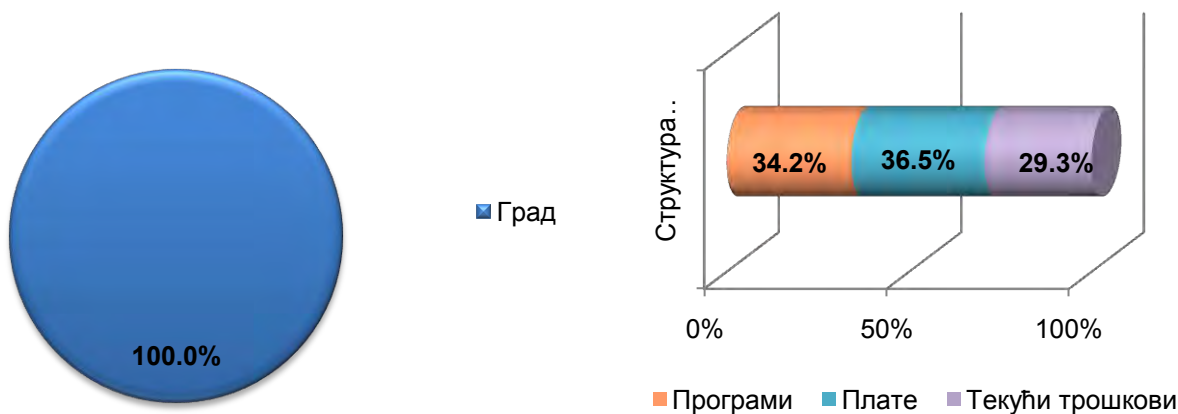

У Галерији нема ангажованих волонтера ни хонорарних сарадника, нити постоји потреба за оваквим видовима сарадње, али се у Установи на цивилном одслужењу војног рока налазе два војника и постоји потреба за ангажовањем још два.

• Буџет

Градска галерија Ужице се у потпуности финансира из градског буџета. Укупан буџет Галерије у 2008. години износио је 83.996,70 евра (6.840.000,00 динара), од чега је 28.735,70 евра (82.340.000,00 динара) потрошено на реализацију програма.

Приказ 22: Извор финансирања и структура буџета Галерије у 2008. години

Када је реч о последњим инвестиционим улагањима, током 2009. године обављена је адаптација приземља Галерије. Финансијер је био град Ужице. Као приоритетно инвестиционо улагање у наредном периоду наводи се адаптација пословне зграде.

Табела 23: Последње инвестиционо улагање

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Адаптација приземља	Град Ужице	2009.	5.323,07	500.000,00

- **Техничка опремљеност**
Градска галерија Ужице располаже са три умрежена компјутера.
- **Проблеми**
У Галерији наводе да немају конкретних проблема у свом раду.

Народно позориште Ужице

Позоришни живот Ужица почиње још 1856. године са оснивањем *Театралног друштва* као програмске активности тадашњег *Читалишта*. Прва позоришна представа у Ужицу изведена је 15. фебруара 1862. године. Међутим, након првих извођења представа, позоришна уметност у Ужицу доживљава дуги период затишја. Тек са почетком Ужичке републике 1941. године уметничка партизанска чета изводи представе домаћих и совјетских писаца. Неколико година потом, 10. августа 1945. године, основано је *Обласно народно позориште* одлуком Министарства просвете Србије. Свој рад Позориште је започело у Соколском дому. Од 1948. године *Народно позориште Титово Ужице* премешта се у Филкин биоскоп, који се налазио на главној градској улици.

Оснивач Народног позоришта Ужице је Скупштина општине Ужице.

- **Просторни капацитети**

Са реконструкцијом главног градског трга, Трга партизана, Позориште добија своју нову зграду, која са целим тргом представља и нови урбани идентитет града. Нова зграда је отворена 1967. године и у власништву је Позоришта.

Позориште располаже са укупно 3.500 м² и своје активности одвија на две сцене: великој и малој.

Велика сцена је површине 169,65 м². Број места у гледалишту је 524. Површина техничког простора око сцене је 121,80 м², отвор портала 8,40 м, висина сцене 6 м.

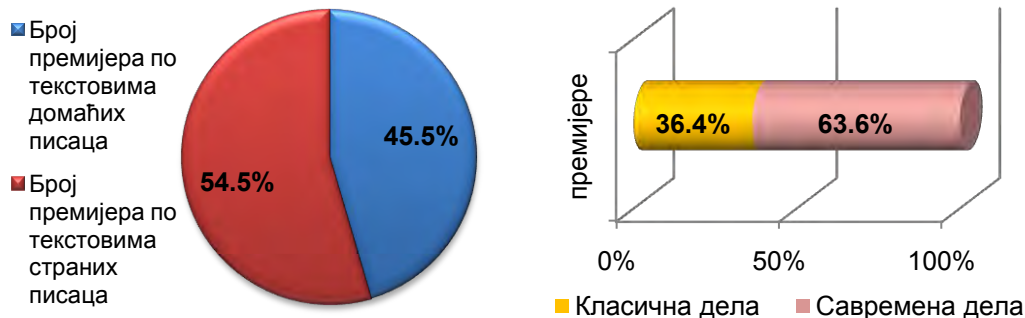
Мала сцена је површине 25 м² и располаже са 80 места у гледалишту.

Објект има обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом.

- **Програми и публика**

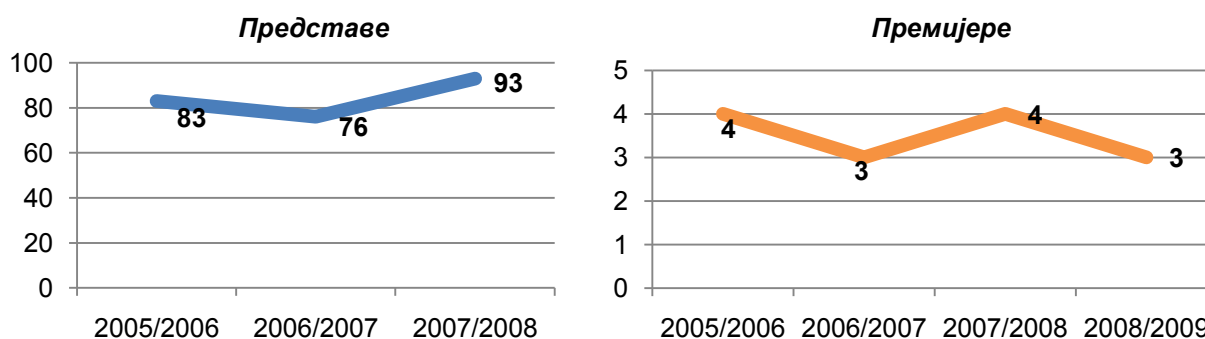
На годишњем нивоу Позориште изведе три до четири премијере.

Приказ 24: Број премијера у периоду од 2006. до 2009. године и удео према врсти дела које се обрађује

У периоду од 2005. до 2008.⁵ године одиграно је укупно 252 представе. У сезони 2006/2007, број представа је опао у односу на претходну сезону да би у наредној сезони поново порастао.

Приказ 25: Тенденција кретања броја изведених представа и премијера у периоду од 2006. до 2008. године у случају укупног броја представа, односно од 2006. до 2009. године када су премијере у питању

У последње четири сезоне позориште је имало 77 гостовања, а угостило је 69 представа из других позоришта. У последње две сезоне Позориште је повећало број гостовања, а смањило број гостујућих представа.

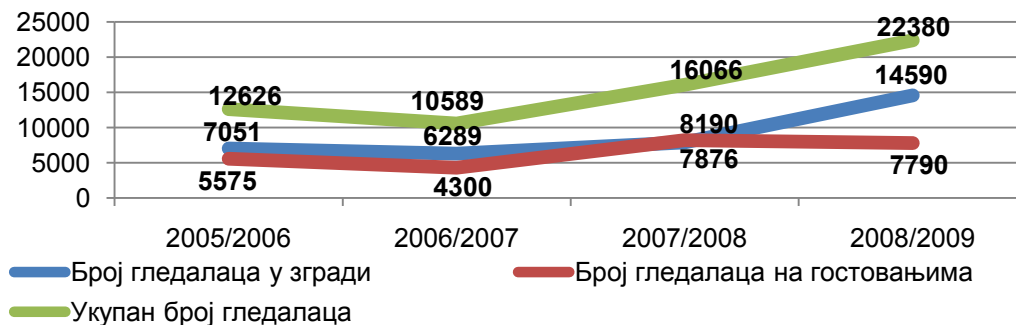
Приказ 26: Број гостовања и гостујућих представа у последње четири сезоне

Укупан број публике на гостовањима је 25 855 посетилаца, што по сезони даје просек од око 6.500 гледалаца. Бројност публике је у последње четири сезоне знатно већа у згради позоришта и износи 50.396, што значи да по сезони у просеку око 12.600 љубитеља позоришних представа посетило ту ужичку установу. Укупан број гледалаца и у згради позоришта (представе ужичког позоришта, али и гостујуће представе) и на гостовањима износи 61.661, што по сезони даје број од око 15.500 посетилаца.

⁵ Податке о броју изведених представа у сезони 2008/2009 Завод није добио.

Приказ 27: Број гледалаца у последње четири сезоне

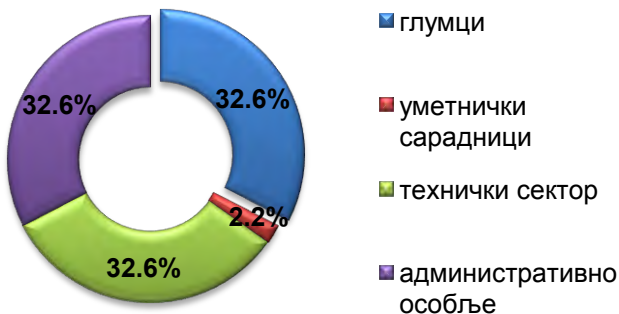

Народно позориште Ужице организује и *Југословенски позоришни фестивал* који се 2008. године одржао по тринаести пут. На фестивалу учествују позоришта из бивших југословенских република: Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе. *Југословенски позоришни фестивал* први пут је организован 1996. године. Фестивал има Програмски савет, селектора, директора и уметничког директора и жири за доделу награда. Фестивал се одржава сваке године, по правилу у новембру и зависно од броја одабраних представа траје око седам дана. Сваке вечери на сцени ужичког Народног позоришта наступају позоришни ансамбли који су, по избору селектора, имали најбоље представе у тој сезони. Завршне вечери додељују се награде - *Ардалиони* и изводи представа у част награђених. Програм фестивала обogaћен је и пратећим манифестацијама, изложбама, књижевним вечерима, сусретима са позоришним ствараоцима.

• Кадрови

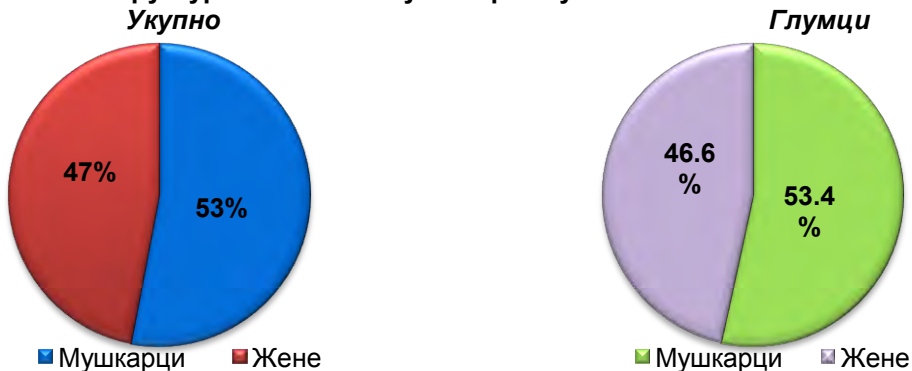
Позориште има 46 стално запослених, међу којима је 15 глумаца, један уметнички сарадник тј. уметнички директор, 15 запослених у техничком сектору, 15 административних и помоћних радника. Дакле, у основној делатности ради 67,4% запослених.

Приказ 28: Структура запослених према занимању у Народном позоришту Ужице

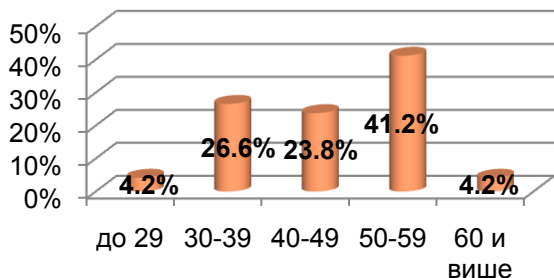
Полна структура указује да у Позоришту ради више мушкараца него жена. И у глумачком ансамблу бројнији су мушкарци.

Приказ 29: Полна структура запослених у Позоришту

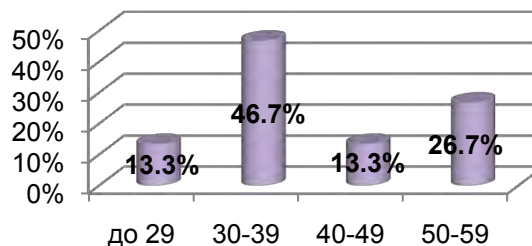

Када је старосна структура у питању, преовлађују запослени старости између 50 и 59 година. Просек година свих запослених је 46 година. Када је само о глумцима реч, просек година је 40, у старосној структури преовлађују запослени од 30 – 39 година, док запослених глумаца са преко 60 година старости нема.

Приказ 30: Старосна структура запослених у Позоришту
Укупно

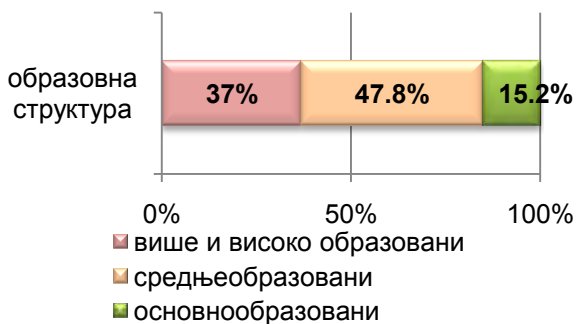

Глумци

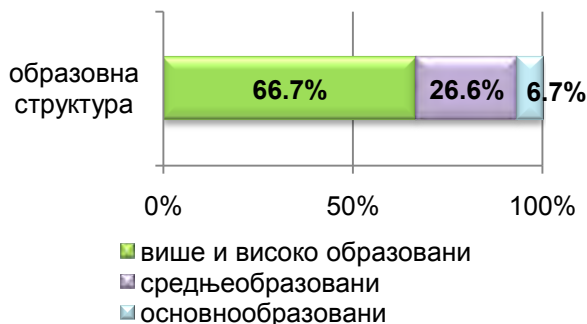

Укупна образовна структура показује доминантност средњеобразованог кадра. Када су глумци у питању, преовлађују високообразовани, а један глумац је са основном школом.

Приказ 31: Образовна структура запослених у Позоришту
Укупно

Глумци

Народно позориште Ужице ангажује једног волонтера и шест војника на цивилном одслужењу војног рока.

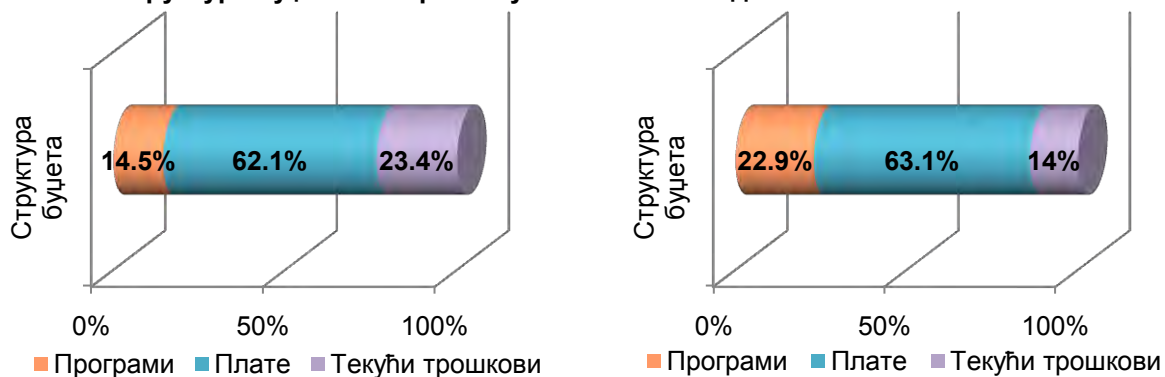
• Буџет

Позориште се највећим делом финансира из буџета града Ужица, део финансија добија од Републике, а део остварује и из сопствених прихода. Спонзорства чине незнатан део укупних финансија. Укупан буџет Позоришта у 2008. години износио је 563.578,86 евра (45.893.241,00 динара), од чега је 81.786,23 евра (6.660.000,00 динара) потрошено на реализацију програма. У 2009. години буџет је увећан на суму од 621.392,75 евра (58.367.856,00 динара) од чега је за програмске активности издвојен скоро двоструко већи износ од 142.398,86 евра (13.375.625,00 динара) него претходне године.

Приказ 32: Извори финансирања Позоришта у 2008. и 2009. години

Приказ 33: Структура буџета Позоришта у 2008. и 2009. години

Када је реч о последњим инвестиционим улагањима, током 2006, 2007. и 2008. године обављена је реконструкција Позоришта. Финансијери су били Република и град Ужице. Представници Позоришта нису навели које износе је одвојила Република и то у четири наврата. Укупна вредност инвестиције коју је издвојио град Ужице износила је 69.308,10 евра (5.671.770,00 динара).

Табела 9: Инвестициона улагања у периоду од 2006. до 2009. године

Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ
Реконструкција Позоришта	Министарство културе	2006.	14,5% тражених средстава
Реконструкција Позоришта	НИП	2006.	14,3% тражених средстава
Реконструкција Позоришта	Министарство културе	2007.	85,5% тражених средстава
Реконструкција Позоришта	НИП	2007.	85,7% тражених средстава
Реконструкција Позоришта	Град Ужице	2008.	69.308,10 евра 5.671.770,00 динара

Као приоритетна инвестициона улагања наводе се: замена дотрајалих електричних инсталација, изградња светлосног моста и замена дотрајалих сценских завеса.

- **Техничка опремљеност**

Народно позориште Ужице располаже са осам компјутера који нису умрежени, али имају приступ интернету.

- **Проблеми**

Као кључне и највеће проблеме запослени у Позоришту наводе недовољну техничку опремљеност. У кадровском делу постоји потреба за запошљавањем још три глумца. Када је о финансијама реч, постоји проблем недостатка средстава за програме на малој сцени.

Управни одбори установа културе

Податке о структури управних одбора у установама културе доставиле су четири од пет ужичких установа: Историјски архив Ужице, Народна библиотека Ужице, Градска галерија Ужице и Народни музеј Ужице.

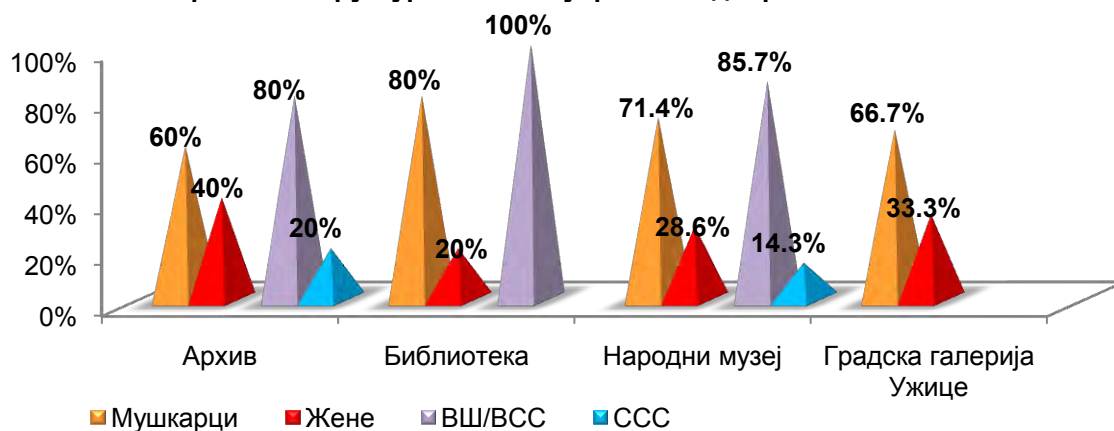
Из приложених упитника може се закључити да су управни одбори установа у Ужицу стручни за делатност у којој су ангажовани, јер град поставља стручна лица који одговарају профилу установе.

Табела 10: Број чланова и структура управних одбора према занимању по установи

Установа	Укупан број чланова	Број чланова постављен од стране града	Број чланова из редова запослених	Занимање чланова управних одбора по установама
Историјски архив	5	3	2	1. правник 2. дипломирани правник 3. етнолог 4. менаџер 5. завршена гимназија
Библиотека	5	3	2	1. професор разредне наставе 2. професор математике 3. професор енглеског језика 4. библиотекар 5. библиотекар
Народни музеј	7	4	3	1. дипломирани правник 2. лекар 3. студент 4. дипломирани историчар 5. дипломирани археолог 6. дипломирани археолог 7. сликар
Галерија „Надежда Петровић“	3	Није наведено	Није наведено	1. графички дизајнер / професор 2. сликар 3. није наведено

Чланови одбора су великим делом више и високо образована лица – 88,2% (не рачунајући Галерију у којој није наведен степен стручне спреме чланова управног одбора). У оквиру полне структуре предњаче мушкарци чији удео износи 70%.

Приказ 34: Полна и образовна структура чланова управних одбора

Чланство у управним одборима у Ужицу није плаћена функција. Узимајући у обзир период од јанура 2008. године до октобра 2009. године, управни одбор се најчешће састаје у Галерији, а најређе у Библиотеци.

Табела 11: Састанци управних одбора у установама културе у периоду од јануара 2008. до октобра 2009. године

Установа	Састанци управних одбора	
	2008	јануар – октобар 2009
Историјски архив	3	5
Библиотека	Није било седница	2
Народни музеј	5	3
Градска галерија Ужице	12	11

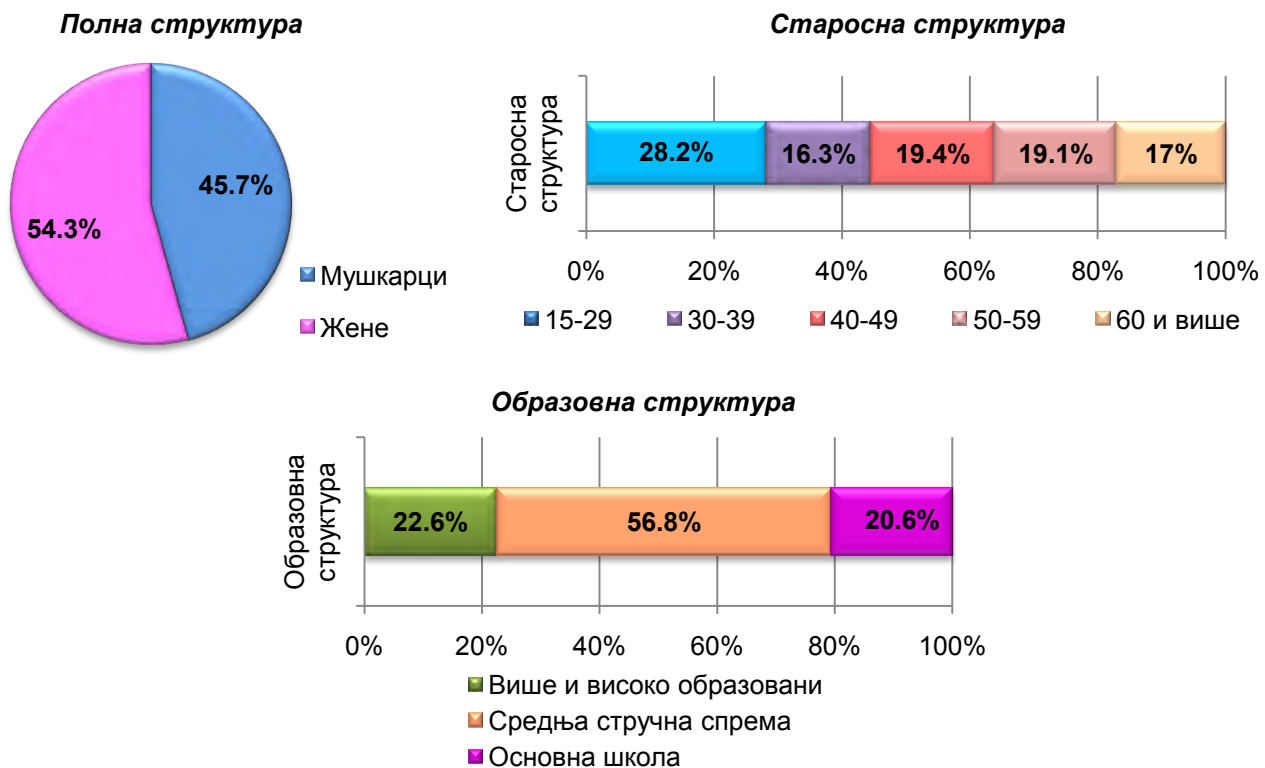
Ставови запослених у култури

Упитнике запослених доставио је једино Архив од ужичких установа културе, што доводи до нерепрезентативности узорка и немогућности закључивања и уопштавања резултата. Због тога анализа ставова запослених у култури у Ужицу није рађена.

Ставови грађана Ужица о култури у њиховом граду

Анализа ставова Ужичана о култури базирана је на обради одговора из 389 упитника прикупљених од грађана током октобра 2009. године. Удео питања на која грађани нису дали одговор је 3,2%. Приликом анализе они неће бити узимани у обзир.

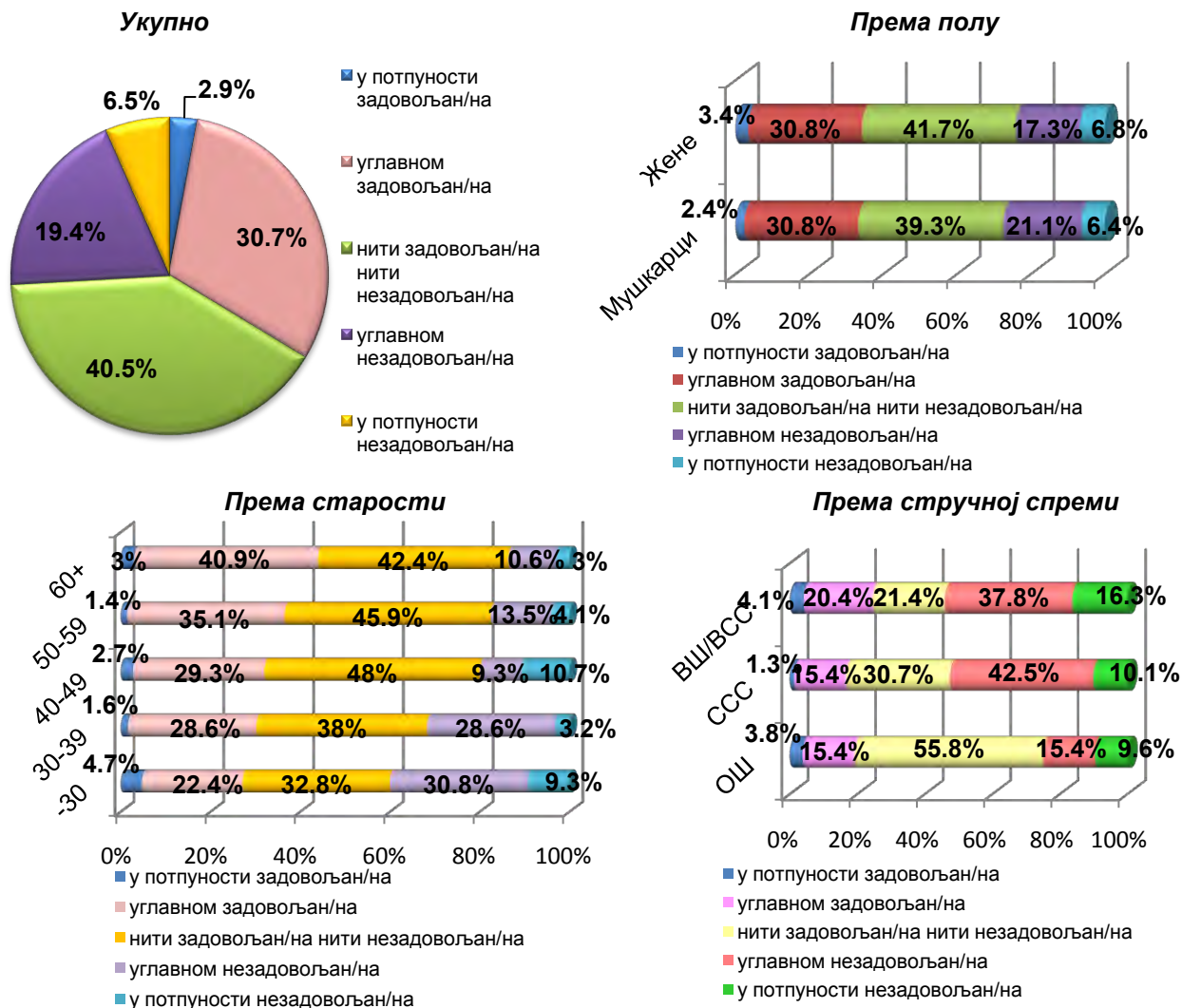
Приказ 35: Структура узорка

• **Задовољство стањем у култури**

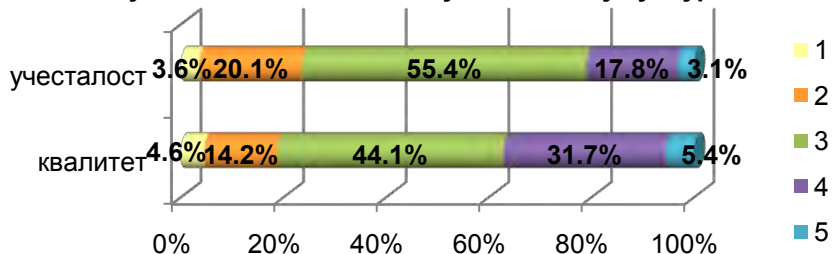
Може се рећи да су културном понудом у граду Ужичани више задовољни него незадовољни. Наиме, стањем у култури града Ужица задовољна је трећина анкетираних грађана (33,6%), док 25,9% истиче своје незадовољство културном понудом. Удео Ужичана који су „нити задовољни, нити незадовољни“ је 40,5%. Мушкарци су за нијансу незадовољнији стањем у култури. Када је узраст испитаника у питању, најнезадовољнији су најмлађи испитаници (40,2% испитаних у оквиру ове старосне категорије није задовољно, задовољно је 27,1%), а задовољство расте са бројем година анкетираних. Када је о задовољству према образовној структури реч, најмање задовољство показују основнообразовани, а највеће више и високо образовани међу којима нема оних који су у потпуности незадовољни стањем у култури.

Приказ 36: Задовољство грађана стањем у култури града

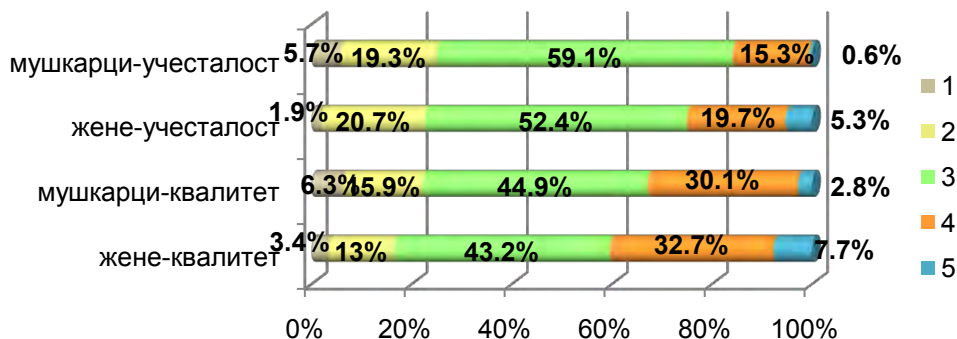

Када су учесталост и квалитет културних садржаја у питању, уколико не рачунамо „добр“ оцену где се груписао највећи број одговора, већи је број оних који мисле да догађаји из културе треба да буду чешћи, него оних који су задовољни постојећим стањем. Са друге стране двостуко је већи број грађана који квалитет догађаја оцењују високим, „врло добрим“ и „одличним“ оценама, него оних који су квалитетом понуде незадовољни. Просечна оцена учесталости на основу одговора анкетираних је 2,6, а квалитета 3,2. Дакле, може се закључити да квалитет дешавање у великој мери задовољава потребе публике, али да би број догађаја могао бити већи. Жене се у оба случаја чешће одлучују на високе оцене него мушкарци.

Приказ 37: Оцене испитаника у вези са квалитетом и учесталошћу културних дешавања

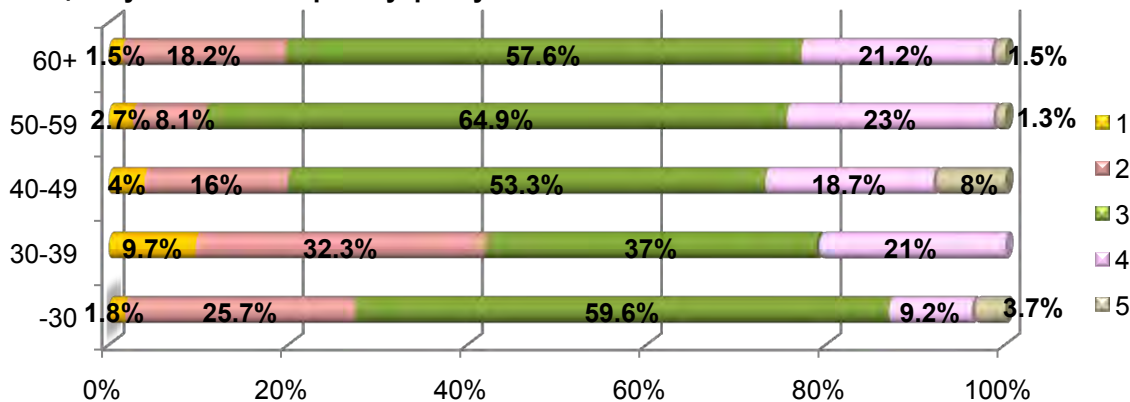

Приказ 38: Оцене испитаника квалитета и учесталости према полу

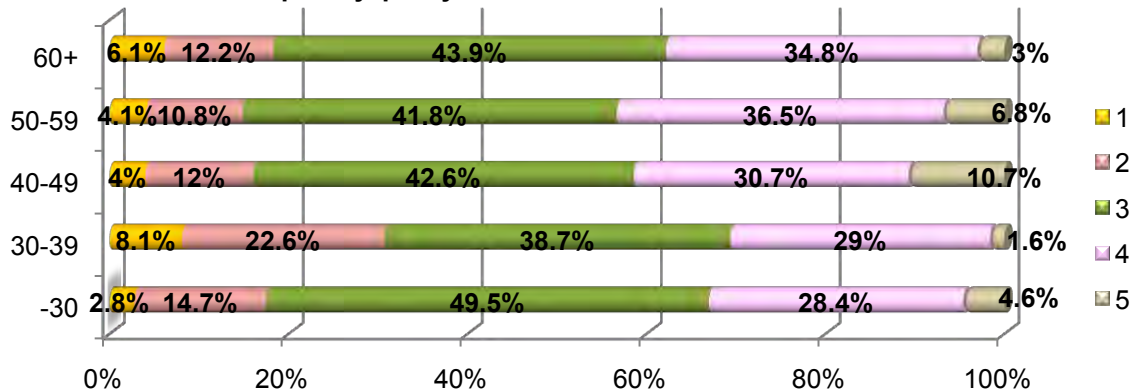

Треба истаћи да учесталост културних дешавања најмање одговара млађим групама испитаника, а највише старијим испитаницима. Иста ситуација је и када је квалитет културних садржаја у питању. Стога је неопходно да се више пажње посвети креирању садржаја за млађе категорије становништва.

Приказ 39: Оцене учесталости према узрасту испитаника

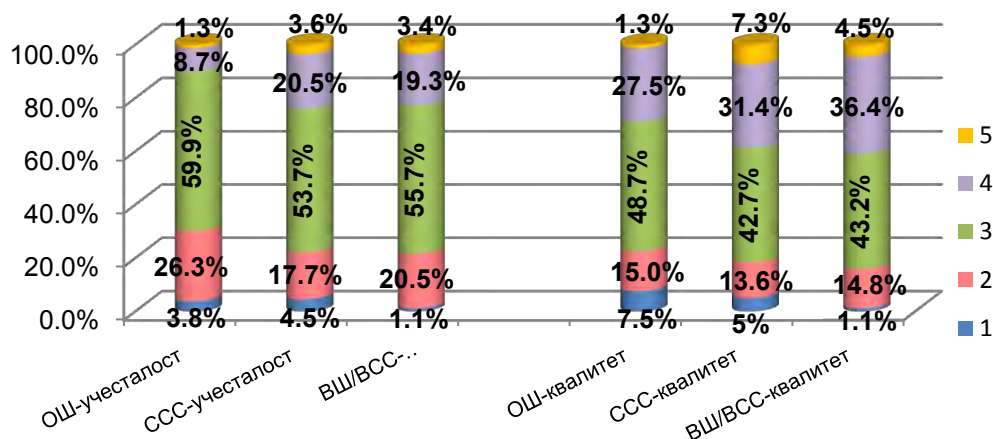

Приказ 40: Оцене квалитета према узрасту испитаника

Пресек степена образовања са поменути два параметра, квалитета и учесталости, показује да ниске оцене („недовољне“ и „довољне“) у највећем броју дају основнообразовани, а високе оне са средњим образовањем. Генерално високе оцене се радије дају квалитету садржаја него броју догађаја.

Приказ 41: Оцена учесталости и квалитета према степену образовности испитаника

Развијеност појединих области културе у Ужицу

Област коју Ужичани виде као најразвијенију у свом граду је културни аматеризам – чак 61,1% испитаних оцењује је „врло добром“ или „одличном“ оценом. У свим старосним и образовним категоријама, аматеризам је на првом месту према броју високих оцена. При том је највише младих између 15 и 29 година тај сегмент културне понуде оценило високим оценама (66%), а најмање оних између 30 и 39 година (55,6%).

У табелама које следе приказане су фреквенције одговора, с тим да смо како би имали јаснији увид у расподелу позитивних, неутралних и негативних ставова по датим питањима, поредили два супротна пола у мерењу интезитета.

- - збирни приказ оцена четири и пет када је позитивни став већински
- - неутралан одговор, оцена три, у случајевима када исти доминира
- - збирни приказ оцена један и два када је негативан став већински

Значајан је и број „не знам“ одговора као начин сагледавања упућености грађана у поједине сегменте културе.

Табела 12: Рангирање области културе према ниским оценама („недовољним“ и „довољним“) испитаника (у процентима)

Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам	Ранг	Област културе	Оцене 1 и 2	Оцена 3	Оцене 4 и 5	Не знам
1	истраживање потреба публике	67,2	17,7	9,3	5,8	6	развијеност културног туризма	32,8	34,9	22,6	3,7
2	заступљеност културних садржаја према етничким групама у граду	55,8	22,3	4	29,9	7	развијеност савременог стваралаштва	31,5	34,8	17	6,7
3	заступљеност међународне сарадње	52,5	17,8	15	14,7	8	занимљивост културних садржаја	23,9	42,8	30,7	2,6
4	сарадња установа на локалном нивоу	36,7	30	13,1	20,2	9	неговање традиције и заштита културне баштине	26,5	32,7	36,9	3,9
5	промоција садржаја од стране установа	39,5	32,6	24	3,9	10	развијеност културног аматеризма	12,6	25,8	61,1	0,5

Ужичани сматрају да установе културе воде бригу о културном наслеђу на задовољавајући начин јер се област „неговања традиције и заштите културне баштине“ нашла на другом месту према броју високих оцена у свим старосним и образовним категоријама. На трећем месту према броју „врло добрих“ и „одличних оцена“ у свим групама нашла се област „занимљивост културних садржаја“. Из претходно наведеног може се закључити да је културна понуда у Ужицу на завидном нивоу јер су као најразвијеније области стављене активности независног (ванинституционалног) сектора, а потом и најважније активности установа културе – да очувају културно наслеђе и пруже задовољавајуће садржаје публици. Међутим, треба истаћи да су се на последњем месту нашла истраживања потреба публике, те да то може довести до раскорака између жеља грађана и културне понуде. Управо због тога истраживања потреба грађана треба да буду једна од полазних тачака у обликовању културне политике града.

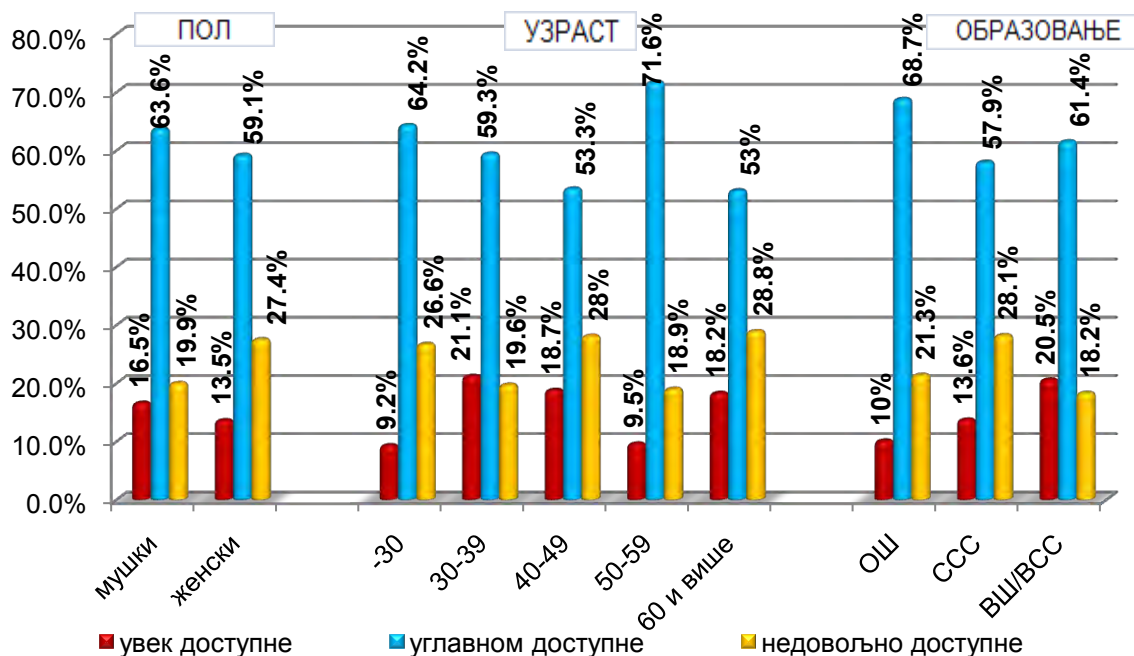
Када се дистрибуција одговора сагледа кроз полну, старосну и образовну структуру, у свим категоријама област аматеризма налази се на првом месту по броју високих оцена, област „неговања традиције и заштите културне баштине“ на другом и на трећем „занимљивост културних садржаја“.

• Начин информисања о културним дешавањима у граду

На питање „колико су вам доступне информације о културним дешавањима у вашем граду“, 14,5% испитаних одговара да су им информације о догађајима увек доступне. Нешто мање од четвртине испитаника (24,5%) истиче да тешко долази до информација о дешавањима, док 61% анкетираних тврде да су им информације углавном доступне и да само понекад не налазе тражене информације.

Дистрибуција одговора према полној, старосној и образовној структури показује да су мушкарци мало више информисани од жена, да испитаници у четвртој и шестој деценији живота у највећем броју сматрају да су углавном или увек информисани о ономе шта се дешава у граду, а најстарији најмање, и да анкетирани са средњим образовањем истичу најнижу информисаност међу образовним категоријама.

Приказ 42: Доступност информација о културним дешавањима према полној, старосној и образовној структури испитаника

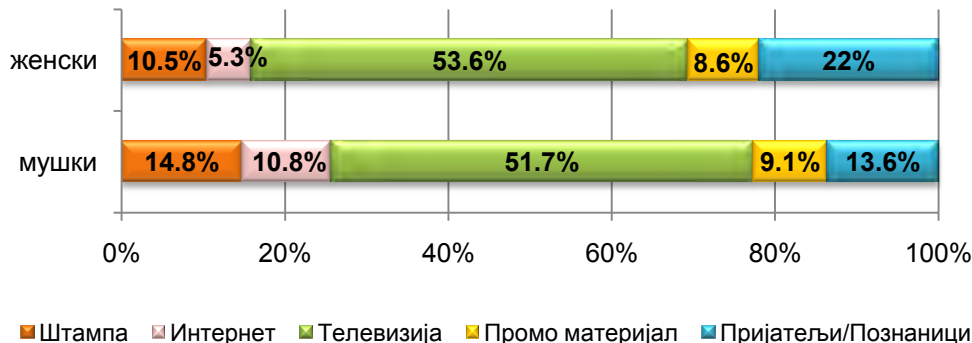
Судећи по одговорима испитаника, грађани Ужица се најчешће информису путем телевизије, а најређе путем интернета. Наиме, све старосне категорије у сврху информисања о културним догађајима најчешће користе телевизију. Најмлађи испитаници (од 15 до 39 година) након телевизије, најчешће користе пријатеље, па потом интернет као извор информација. Старији грађани, после телевизије, за добијање информација о културним дешавањима читају штампане медије, а потом се распитују код пријатеља или се информису преко промо материјала. Треба напоменути да број оних који се највише информису путем телевизије расте са порастом броја година, а да коришћење интернета значајно опада

већ код испитаника од 40 до 49 година (само 2% информисе се на тај начин), док га најстарији грађани уопште не користе за добијање информација.

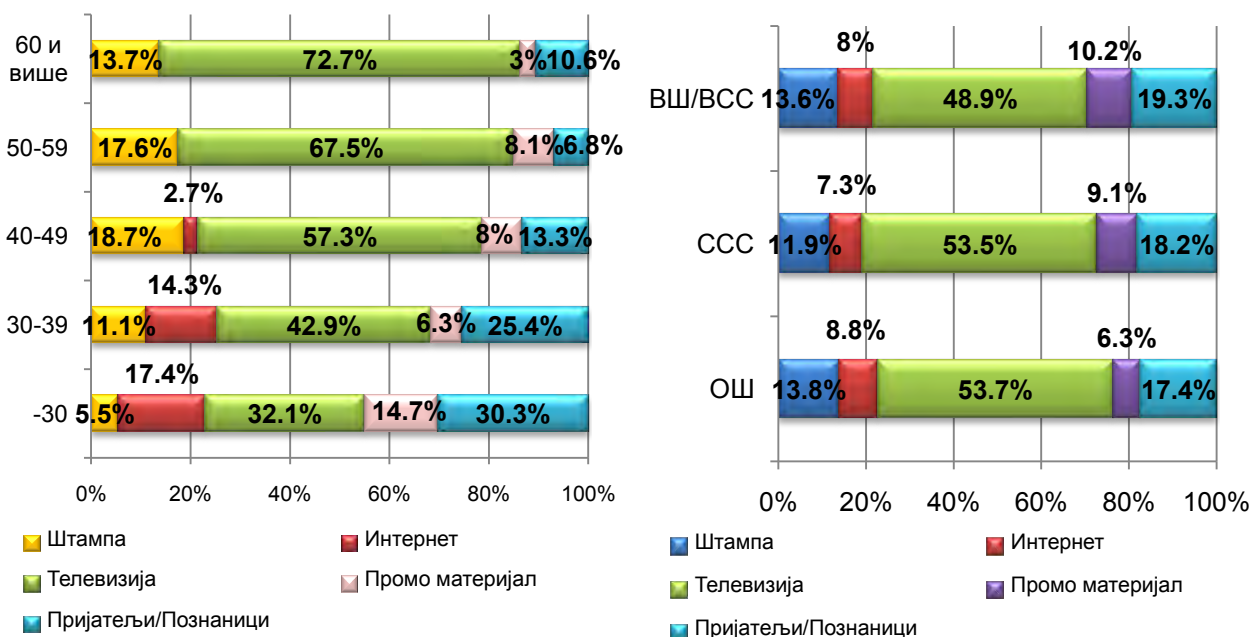
Када је о полној условљености реч жене се нешто чешће од мушкараца информису преко телевизије и промо материјала, док мушкарци чешће него жене за извор информација користе штампане медије, интернет и промо материјал.

Образовна структура показује да коришћење телевизије као извора информација опада са порастом степена образовања, а расте информисање преко промо материјала и пријатеља. Иако се најређе користи за добијање информација, интересантно је да се испитаници са завршеном основном школом најчешће информису путем интернета од свих образовних категорија.

Приказ 43: Начини информисања према полу

Приказ 44: Начини информисања према старосној и образовној структури испитаника

Ужичани су у последњих годину дана у 18,3% случајева били позвани од стране неке установе на дешавање, и то најчешће од стране Галерије, па Позоришта и Музеја. Међутим, и сами грађани се у веома малом броју ангажују да би добили информације у смислу пријављивања на мејлинг листе установа културе (свега 3,4% испитаних налази се на листама установа) или редовно посећивање интернет страница установа културе. Ипак, знатно чешће се од пријављивања на мејлинг листе посећују интернет презентације установа – нешто више од трећине анкетираних на интернету налази информације, а међу њима само 4,7% то редовно ради, а 31,7% повремено.

Приказ 45: Информисање ангажовањем грађана и/или установа културе

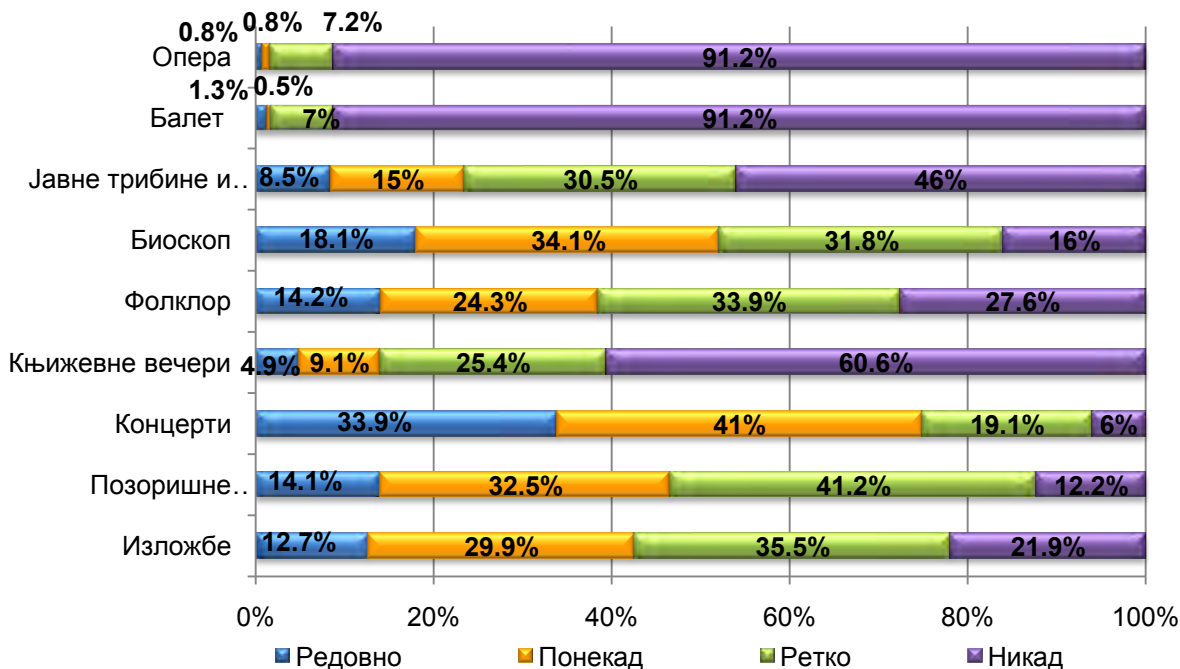

• Учесталост посете различитих културних садржаја

Не рачунајући оперу и балет за које је очекивано да су веома слабо посећени јер их у Ужицу готово нема, може се закључити да мали проценат Ужичана редовно⁶ посећује неки тип културних садржаја. Процент редовних посетилаца, искључујући балет и оперу, без обзира о којем се другом садржају ради, је у просеку 15,2%. Најредовније се посећују концерти на које увек одлази 4,5%, а често 29,4% Ужичана који се могу рачунати у редовне посетиоце. На другом месту по редовности посете је биоскоп са 18,1% редовних посетилаца, што се највероватније може објаснити модерно опремљеним и удобним ужичким биоскопом који су веома позитивно оцениле и фокус групе у Ужицу. Након концерата и биоскопске дворане, најредовније посетиоце имају фолклорне манифестације иако после књижевних већери и трибина, фолклор има највећи број оних који никада нису присуствовали таквој манифестацији. То значи да велики број оних који иде на фолклорне манифестације чини то редовно. Након фолклора, по броју редовне публике, следи Позориште.

Према броју оних који су барем једном били на неком дешавању, на првом месту су концерти, на другом позориште, на трећем биоскоп, што се може видети кроз број одговора „никад“ у приказу који следи.

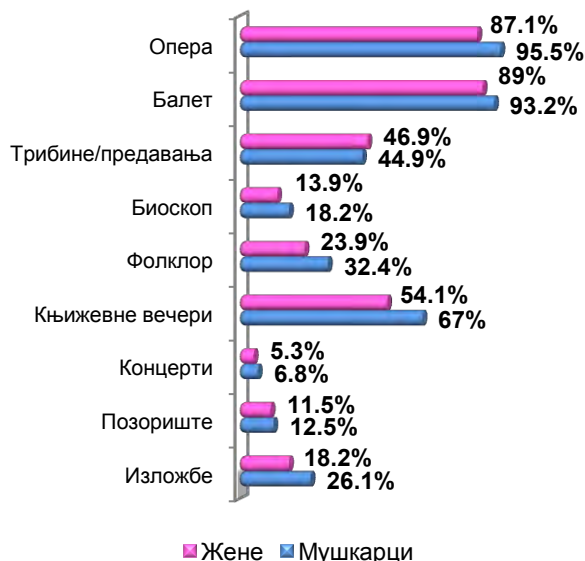
Приказ 46: Укупна учесталост посете различитих културних садржаја (у редовне посетиоце рачунају се они који „увек“ и „често“ посећују дешавања)

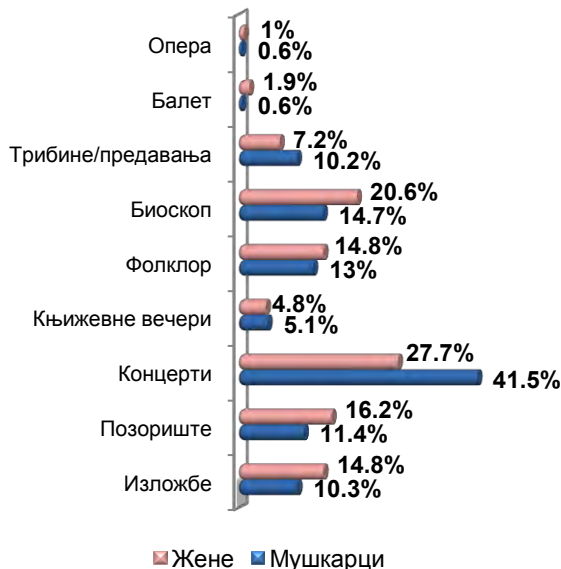
⁶ У анализи се прави разлика између редовних посетилаца (оних који на питања о посети дају одговоре „увек“ - кад год има неко дешавање одем на њега, и „често“ – кад год има нешто што ми се допада, одем) и највећег броја посетилаца као категорије који су у највећем броју били на одређеном дешавању, без обзира на учесталост.

На свим дешавањима жене су нешто бројнија публика, изузев на трибинама и предавањима. Жене су исто тако редовнија публика (имају више одговора „увек“ и „често“) на свим садржајима изузев на концертима.

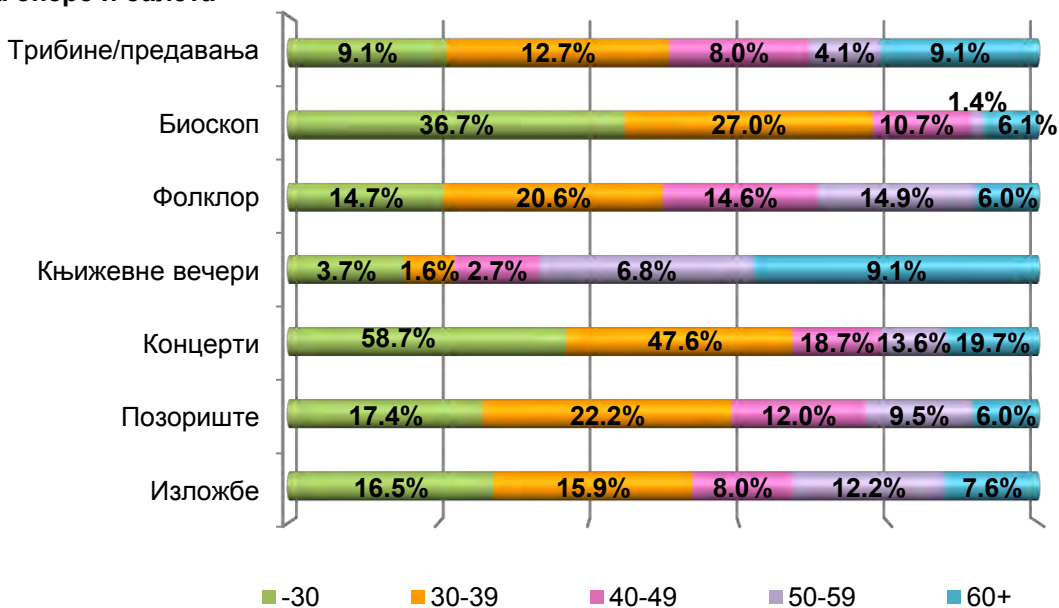
Приказ 47: Дистрибуција одговора „никад“ (нисам био/ла на том дешавању) према полу

Приказ 48: Број редовних посетилаца садржаја према полу

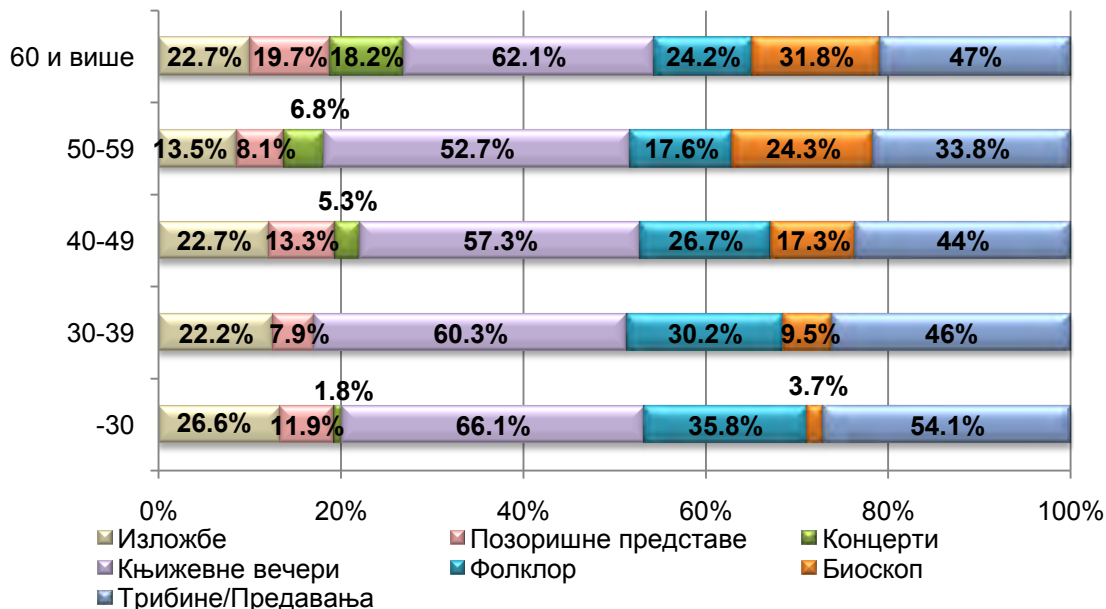
Приказ 49: Процент редовних посетилаца (одговори „увек“ и „често“) према старосној структури без посета опере и балета

Кроз визуру старосне структуре, све категорије у највећем броју редовно посећују концерте, изузев особа у педесетим годинама живота који су у највећем броју редовни посетиоци фолклорних манифестација. На другом месту по броју редовних посетилаца код најмлађих је позориште, код анкетираних између 30 и 39 година биоскоп, код испитаника у петој деценији фолклорне манифестације, код особа између 50 и 59 година концерти, а код најстаријих испитаника трибински програми. На трећем месту по броју редовних посетилаца налазе се изложбе код најмлађих и најстаријих група испитаника од 50 и више година, а код осталих старосних група позоришне представе.

Не рачунајући балет и оперу где је посећеност очекивано ниска, испитаници у старосној категорији до 29 и од 40 до 49 година су у најмањем броју посетили фолклорне приредбе, грађани од 30 до 39 и од 50 до 59 година књижевне вечери, а најстарији испитаници најмање посећују биоскоп.

Приказ 50: Најмања посећеност програма према старосној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора) без посете опере и балета

Из приказа се види да су изложбе најпосећеније од стране грађана од 50 до 59 година. Најмања посећеност изложби је од стране најмлађих грађана.

Позориште у највећем броју посећују испитаници у тридесетим годинама живота, док најстарији бележе најмањи број одласака на представе.

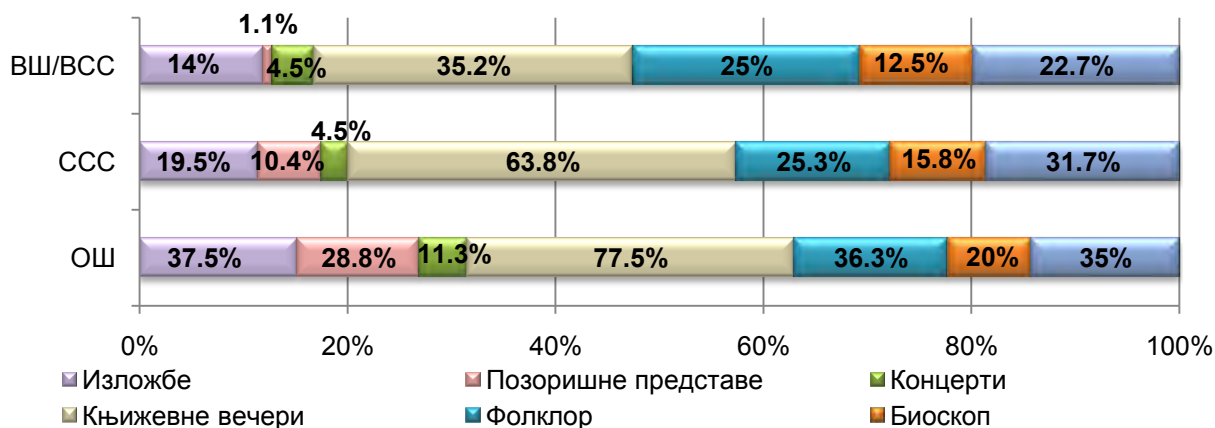
Концерти су најпосећенији од стране грађана до 39 година, а најмање од стране најстаријих.

Књижевне вечери, трибине/предавања и фолклорне манифестације су најнепопуларнији садржаји међу Ужичанима, после балета и опере. Те програме највише посећују особе у шестој деценији живота.

Биоскоп је најпопуларнији међу најмлађима, а посета опада сразмерно расту броја година.

Балет и опера се веома ретко одржавају у Ужицу те је посета тих садржаја очекивано најмања. На оба садржаја у највећем броју били су грађани између 30 и 39 година – 14,3% било је на балету, а 17,5% на опери.

Приказ 51: Најмања посећеност програма према образовној структури испитаника (тип манифестације са највећим бројем „никад“ одговора) без посете опере и балета

Кад се посећеност укрсти са образовном структуром испитаника, увиђа се да посећеност свих садржаја расте сразмерно повећању степена образовања.

И посета балетских и оперских садржаја следи исти принцип. Код опере посећеност креће од 19,2% код више и високо образованих, преко 7,7% код средњеобразованих, до 2,5% код основнообразованих. Код балета посећеност основнообразованих је свега 1,2%, код средњеобразованих 8,1%, а код више и високо образованих 19,2%.

• Разлози (не)посећености културних програма

Испитаници у 37,4% случајева сматрају да су цене улазница за културна дешавања високе, док 41% сматра да су цене реалне, а 19,3% нема мишљење о томе. То може навести на закључак да цене улазница могу бити један од разлога за евентуално слабију посећеност културних садржаја.

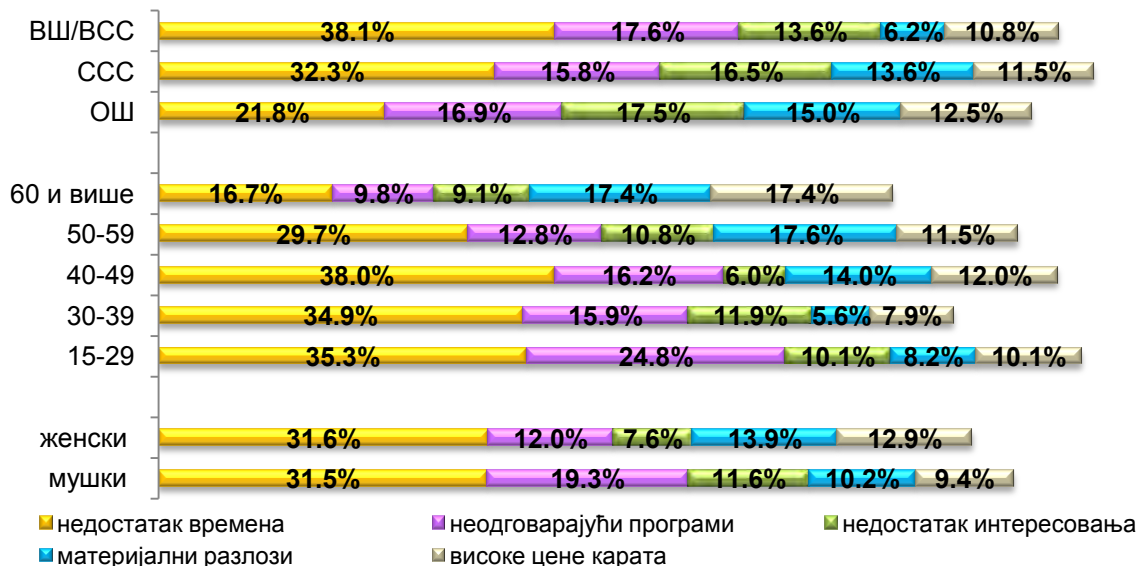
То показују и одговори испитаника на питање „Шта је најчешћи разлог због којег евентуално не идете чешће на културна дешавања?“. Након недостатка слободног времена са 32,2% одговора и неодговарајућих програма са 16,8%, следе одговори који се тичу материјалног стања испитаника и високих цена карата⁷ који збирно имају удео у одговорима од 24,3%. Та два разлога могу се сагледати збирно јер представљају финансијски разлог за неодлазак на неко културно дешавање, а самим тим што збирно превазилази удео разлога „неодговарајући програми“, показује да је културна понуда скупа.

Кроз визуру старосне структуре, у свим групама се као први разлог, у највећем броју наводи разлог „недостатак слободног времена“, изузев код најстаријих код којих су кључни разлози за непосећивање догађаја финансијске природе. Највише су заузети грађани од 40 до 49 година, затим следе најмлађи испитаници, па они од 50 до 59. Одговор „неодговарајући програми“ најчешће се појављује код најмлађих Ужичана.

Дистрибуција одговора према полној структури показује да између мушкараца и жена постоје разлике када је реч о разлозима финансијске природе које жене чешће истичу од особа мушког пола. Мушкарци чешће него жене помињу проблем неодговарајућих програма и недостатка интересовања.

Високообразовани испитаници се најчешће одлучују за одговор „недостатак слободног времена“, а потом „неодговарајући програми“ када наводе разлоге за непосећивање културних садржаја. Остале образовне групе се најчешће одлучују за одговор „недостатак слободног времена“, а на друго место стављају „недостатак интересовања“.

Приказ 52: Главни разлози због којих испитаници не посећују чешће културне догађаје према полним, старосним и образовним категоријама

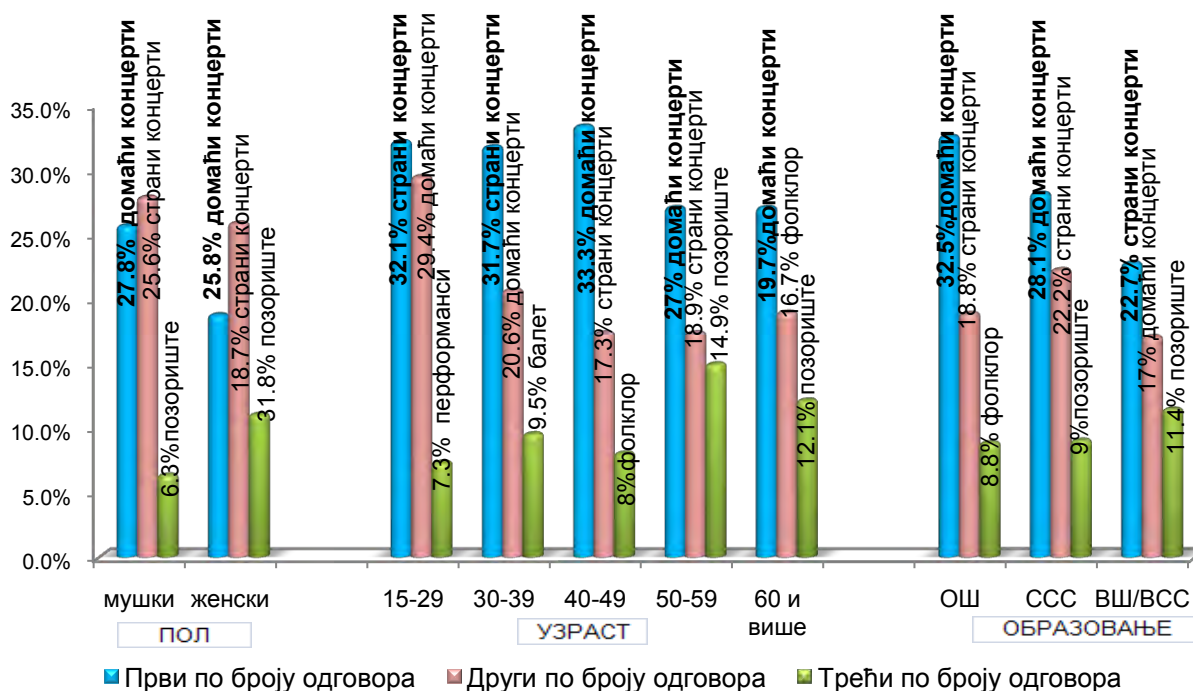

⁷ У упитнику је направљена разлика између одговора „материјални разлози“ који је директно упућивао на низак материјални статус испитаника због чега је култура недоступна и/или скрајнута, и одговора „високе цене карата“ где се алудира на несклад између садржаја и цене улазнице за њега, те испитаник одлучује да не жели да издвоји новац за такав садржај.

Оно што се у оквиру истраживања Завода за проучавање културног развоја издвојило као највећа културна потреба грађана Ужица јесу концерти, најпре домаћих, па страних извођача, па потом и више позоришних представа. Најмање се као садржај за обогаћивање помињу опере, па биоскопске пројекције. Свега 5,1% грађана истиче да је задовољно културном понудом у граду и да у истој ништа не би мењали. Највише задовољних је међу најстаријом популацијом.

Све старосне групе испитаника сматрају да би културну понуду најпре требало обогатити концертима, с тим да млађе категорије (до 40 година) истичу већу потребу за страним, а старији за домаћим музичким садржајима. И мушкарци и жене највише желе концерте страних, па концерте домаћих извођача, а потом позоришне представе. Када је образовна структура у питању, испитаници са завршеном основном и средњом школом сматрају да би културној понуди требало додати концерте домаће музике, док високообразовани највише желе концерте стране музике. На другом месту се у образовним групама смењује она друга врста концерата, а на треће место испитаници са средњом стручном спремом и факултетски образовани стављају позоришне представе, а основнообразовани фолклорне манифестације. Када је музика у питању, Ужичани би најпре понуду обогатили поп и рок садржајима (44,2%), затим фолк и етно концертима (13,1%), па програмима класичне музике (11,1%).

Приказ 53: Садржаји којима би испитаници обогатили културну понуду града⁸

• Символи града⁹

Међу првих десет културних симбола града нашле су се две манифестације. Интересантно је да је на петом месту по броју одговора Музеј, али су се међу одговорима наша још четири симбола о којима бригу води Музеј (споменик Јосипу Брозу Титу, Хидроцентрала, Кадињача и Јокановића кућа). Друга установа која је препозната као симбол града је Градска галерија Ужице, али се на списку наша и манифестација која редовно гостује у Галерији – Ликовна колонија Злакуса.

Табела 13: Првих 10 симбола града према одговорима испитаника

1.	Стари град	6.	Југословенски позоришни фестивал
2.	Трг	7.	Кадињача
3.	Споменик Јосипу Брозу Титу	8.	Градска галерија Ужице
4.	Хидроцентрала	9.	Ликовна колонија Злакуса
5.	Народни музеј Ужице	10.	Јокановића кућа

⁸ Под страним концертима подразумевају се концерти страних извођача, а под домаћим концерти домаћих извођача.

⁹ У обзир су узимани само симболи који представљају културно-историјско и специфично обележје града.

Фокус групе

Ужичани који су учествовали у фокус групама нису задовољни стањем у култури у Граду. Као највећи проблем, када је култура у питању, истичу непостојање културног центра. Они сматрају да би његово оснивање у Граду попунило празнину у култури, а као погодан простор за његово смештање виде Дом ЈНА који се налази у центру града и довољно је функционалан за потребе такве установе културе, а предлажу и проналажење алтернативног простора, односно изградњу потпуно нове зграде.

Грађани су свесни чињенице да је Ужице једини град у Србији који нема поливалентни центар и зато сматрају да је важно да се локална самоуправа тиме позабави у скорије време.

Једна учесница фокус група наводи да би и градска Плажа могла да служи одржавању културних програма, када би се прилагодила таквој врсти догађаја.

Ужичани констатују да млади немају сопствени *кутак* у Граду и наводе да зато планирају да се покрену и оснују удружење грађана које би се превасходно бавило остваривањем идеја младих и побољшањем културне понуде. У почетку би удружење користило простор канцеларије за младе и вршило функцију Омладинског културног центра, што показује колико је Ужицу потребан културни центар као простор за младе.

Грађани истичу да су слабо информисани о културним дешавањима и да је потребно значајно унапредити промотивне активности установа културе. Ужицу је потребан месечни план дешавања, истиче један од учесника фокус групе. Уз то, учесници сматрају да је потребно да установе културе боље и чешће комуницирају међусобно јер тренутно често долази до преклапања догађаја. У том смислу, према њиховом мишљењу потребно је успоставити редовне састанке представника установа како би се договарали и уклапали време одржавања програма из чега би се изродило месечни план.

Као нешто што недостаје Граду, учесници истичу више уличних перформанса и ради примера наводе како су ученици уметничке школе у знак револта изнели свој прибор на отворено и тако укључили публику у сам процес стварања уметности. Управо такво, активно укључивање публике одличан је вид промоције културе у једном граду, сматрају Ужичани.

Ипак, учесници објашњавају да у Ужицу, што се културе тиче постоји и позитивна страна, а то је да су културни садржаји који им се нуде на високом нивоу и да задовољавају различите укусе. Једино је, према њиховом мишљењу, потребно учесталије организовати одређене догађаје попут концерата класичне музике, рок манифестација... Оно што им се такође допада јесу места у Граду где се забава и култура преплићу, попут кафе галерије, што је, према мишљењу грађана који су учествовали у фокус групама, одличан вид модерног приступа у креацији и конзумацији културних садржаја.

Учесници наводе и да је Ужице један од ретких градова у којима биоскоп успешно послује, што показује велика посећеност пројекција и благовременост у приказивању премијера. Оно што би требало увести јесте више тематских вечери, документарних остварења и повремено функционисање бископа у форми арт биоскопа.

Цивилни сектор у области културе града Ужице

У Ужицу, разговори су вођени са четири удружења која се баве културом:

- ✓ *Књижевним клубом „Рујно“*
- ✓ *Хором „Златиборска вила“*
- ✓ *Тамбурашким оркестром „Kapedunum“*
- ✓ *НВО „Изградња“ (Undergrad).*

Поред њих, разговарало се и са три културно-уметничка друштва:

- ✓ *КУД-ом „Први Партизан“*
- ✓ *КУД-ом „Севојно“*
- ✓ *Удружење ме грађана „Ера“.*

Као и са музичким групама:

- ✓ *Сестре*
- ✓ *ИРС.*

Хор „Златиборска вила“

Хор *Златиборска вила* је мешовити хор, основан 1910. године.

- **Просторни капацитети**

Златиборска вила не располаже сопственим простором. Пробе Хора одржавају се у Парохијском дому, који им је уступио просторије на коришћење. Годишњи концерт организује се у сали Гимназије и сали локалне управе, јер једино те просторије задовољавају акустичке потребе Хора.

- **Програми**

Хор традиционално једном годишње одржава концерт, а често наступа и ван Ужица. На репертоару Хора су стране и домаће композиције (духовне и световне).

Златиборска вила за своје концерте не наплаћује улазнице.

- **Чланство**

Мешовити Хор броји 35 чланова свих старосних група. Чланарина износи 100,00 динара месечно, а аудиција за пријем нових чланова одржава се током целе године.

- **Кадрови**

У оквиру Хора нема запослених, већ повремено ангажује хонорарне сараднике.

- **Буџет**

Мањи део буџета Хор добија од Града (од 150.000,00 до 200.000,00 динара), а део из приватног сектора.

- **Проблеми**

Као проблем представници Хора наводе недостатак простора за одржавање проба и концерата, као и недостатак финансијских средстава.

Књижевни клуб „Рујно“

Књижевни клуб *Рујно* основан је 1996. године.

- **Просторни капацитети**

Клуб нема своје просторије.

- **Програми**

У сарадњи са манастиром Руј Клуб издаје истоимени часопис три или четири пута годишње, у зависности од тога са колико финансијских средстава располаже. Уз то, у сарадњи са Већем за културу града, организују конкурсе међународног карактера за најлепшу љубавну и духовну песму. Поред конкурса, Клуб организује и редовне књижевне вечери, на којима редовно присуствује око 100 посетилаца. Сарађује са другим удружењима у Граду и учествује на готово свим манифестацијама. Међу редовним активностима Књижевног клуба налазе се и оне хуманитарног карактера. Клуб своје књиге поклања удружењима слепих и слабовидих, где се претварају у аудио часописе.

- **Чланство**

У раду Књижевног клуба учествује око 30 чланова.

- **Кадрови**

У Клубу нема стално запослених.

- **Проблеми**

Представници Клуба наводе да су њихови основни проблеми недостатак простора за обављање активности и складиштење архива, које чланови Клуба књижевника чувају у својим домовима. Они истичу и недостатак финансијских средстава, због чега све чешће укидају делове програма.

Удружење грађана „Ера“

Удружење грађана *Ера* постоји од 2002 године.

- **Просторни капацитети**

Удружење тренутно ради у просторијама које су му уступљене.

- **Фундус**

Удружење грађана *Ера* располаже сопственом ношњом.

- **Програми**

У оквиру Удружења постоје:

- ✓ фолклорни ансамбл (који се састоји од два узвођачка ансамбла, два дечја ансамбл и пет школа фолклора),
- ✓ певачки ансамбл и
- ✓ народни оркестар.

На репертоару Удружења постоји осам сталних кореографија.

Удружење сарађује са великим бројем културно-уметничких друштава у Србији, а често гостује у Словачкој, Бугарској, Грчкој, Македонији, Пољској...

2009. године Ера је организовала Међународни фестивал фолклора у трајању од 5 дана. Од града на конкурс је добијено 230 000 динара, а потребан буџет је износио 600 000 динара. Била су 3 друштва из иностранства, из Словачке, Румуније и Бугарске. На отварању је било око 300 људи, пошто је то било у затвореном простору. Затварање и наступи на отвореном су били много више посећени.

- **Чланство**

Удружење броји 300 чланова, 250 основношколаца и средњошколаца и 50 одраслих који учествују у раду певачког ансамбла и народног оркестра.

- **Кадрови**

У Удружењу је запослен уметнички руководиоца, а хонорарно запослених има петоро.

- **Буџет**

Удружење се финансира сопственим приходима (чланарина износи 500,00 динара на месечном нивоу) и преко донација.

- **Проблеми**

Као проблем представници Удружења наводе мањак финансијских средстава, нарочито за наступе ван Ужица, које сада делом финансирају чланови, делом Удружење, а делом донатори. Проблем је и што једина сцена у граду, која се налази у Народном позоришту, није увек доступна. Једном годишње Позориште уступи сцену Удружењу грађана *Ера* без накнаде, које током године нема довољно средстава за закуп сцене. Из Удружења наводе и да сарадња са медијима на националном нивоу није на завидном нивоу када су у питању фолклорни ансамбли.

Културно-уметничко друштво „Партизан“

Културно-уметничко друштво *Партизан* основано је 1948. године, а оснивач је тадашње предузеће СОУР *Први Партизан*.

- **Просторни капацитети**

Партизан не поседује сопствене просторије за рад, већ закупљује сале и холове у школама и то за 500,00 динара по сату.

- **Програми**

Друштво се састоји од:

- ✓ фолклорне секције
- ✓ народног оркестра.

КУД секције организује у пет основних школа у Ужицу.

- **Чланство**

Чланови Културно-уметничког друштва првобитно су били радници предузећа *СОУР Први Партизан*, којима су се касније прикључили како грађани Ужица, тако и становници околних насељених места. Друштво тренутно окупља око 350 чланова који плаћају чланарину у износу од 500,00 динара.

- **Кадрови**

У Друштву има двоје стално запослених (директор ансамбла и уметнички руководицац) и седам хонорарних сарадника.

- **Буџет**

Генерални спонзор Друштва је предузеће *Први Партизан* од којег годишње добије 700.000,00 динара што је износ довољан за плате.

- **Проблеми**

Проблем који истичу представници *Партизана* су недовољна финансијска средства, због чега је организација гостовања у другим градовима и земљама знатно отежана. Наводе и да због недостатка просторија нису у могућности да позову друга културно-уметничка друштва на гостовања. Уз то проблем је и што у Граду постоји само једна адекватна сцена за њихове наступе.

Културно-уметничко друштво „Севојно“

Културно-уметничко друштво *Севојно* основано је 1954. године, при Фабрици бакра у Севојну.

- **Просторни капацитети**

Друштво не поседује сопствене просторије. Пробе се одржавају у просторијама фабрике и школе, који изнајмљују по цени од 800,00 динара по сату.

- **Програми**

У саставу КУД-а су:

- ✓ фолклорни ансамбл
- ✓ народни оркестар.

- **Чланство**

Друштво броји 200 чланова који плаћају чланарину у износу од 500,00 до 600,00 динара.

- **Кадрови**

У *Севојну* има петоро хонорарно запослених.

- **Буџет**

КУД се финансира од чланарина, а турнеје и део путовања првог ансамбла финансира Фабрика бакра

- **Проблеми**

Из Друштва као проблеме наводе недостатак просторних капацитета и финансијских средстава неопходних за организовање превоза када гостује ван Ужица и обезбеђивање сцене неопходне за наступ.

Тамбурашки оркестар „Каредунит“

Тамбурашки оркестар *Каредунит* основан је 1981. године. Прво је био тамбурашки оркестар Добровољног ватрогасног друштва и полиције, а касније се прикључио културно-уметничком друштву *Сребреница*. Циљ Оркестра је промоција тамбурице, а жеља да привуче младе људе. Не постоји одсек за тамбуру, те се овај инструмент учио у породици

- **Просторни капацитети**

Просторије за пробе оркестру обезбеђује Добровољно ватрогасно друштво.

- **Програм**

Оркестар организује Међународни тамбурашки фестивал ревијалног карактера, који траје један дан и одржава се у Народном позоришту. За фестивал Град је издвојио 450.000,00 динара, а остатак фестивалског буџета потиче из приватног сектора. *Kapedunum* учествује на Тамбурашком фестивалу у Старчеву и *Меморијалу Јанике Балажа* у Новом Саду. Осим по градовима Србије, Оркестар наступа и у иностранству (Немачка, Француска, Румунија...).

- **Чланство**

Оркестар *Kapedunum* броји 10 чланова.

Undergrad

Неформална група *Undergrad* настала је 2000. године као последица жеље ентузијаста за другачијим, алтернативним садржајима културе.

- **Просторни капацитети**

Група не располаже сопственим капацитетима.

- **Програми**

Undergrad се бави разноликим садржајима. На списку својих активности имају и организацију фестивала ауторског филма, изложби, издавање музичких компилација.

Сарађује са установама културе у Граду.

- **Чланство**

Неформална група *Undergrad* броји око 10 чланова.

- **Кадрови**

У Групи нема запослених.

- **Буџет**

Undergrad се финансира преко конкурса.

Ликовни уметници¹⁰

Ликовни уметници Ужица излажу самостално у градској галерији и у простору Народног музеја. Они истичу да је, захваљујући средњој уметничкој школи, број ликовних уметника у порасту и да због тога питање простора за рад и излагање постаје све актуелније. Ликовни уметници немају атеље, већ стварају у сопственим просторима.

- **Проблеми**

Као највећи проблем ликовни уметници наводе недостатак адекватног простора у ком би могли да стварају и излажу своја дела. Иако постоји довољан број празних простора, истичу да Град нема разумевања за тај проблем. Ликовни уметници предлажу да Град додељује просторе конкурсом са стручном комисијом. Такође, истичу и потребу за културном установом у Граду која би окупљала све уметнике.

Музичке групе¹¹

Разговор са ауторским музичким групама у Ужицу вођен је са две, у том тренутку доступне истраживачима Завода:

- ✓ *Сестре* и
- ✓ *ИРС*.

¹⁰ Иако у Ужицу формално не постоји удружење ликовних уметника, разговор на ту тему вођен је са представницима ликовне сцене у граду, по принципу фокус групе.

¹¹ С обзиром на то да не постоји званична евиденција о постојању и стваралаштву музичких група у граду, као ни системско вођење рачуна о њима, све информације прикупљене су на терену.

У Ужицу има око шест ауторских бендова који се већином састоје од истих чланова. Ужички музичари пробе организују у подрумима. Музички састави оглашавају се путем плаката које сами финансирају, као и преко интернет социјалних мрежа (facebook, myspace, youtube...).

- **Наступи**

Бендови у Граду наступају само у једном клубу у којем морају да плате око 100,00 евра да би организовали свирку. Цена карата за њихове наступе је 100,00 динара, што углавном покрива трошкове наступа које у просеку посети између 150 и 200 људи.

- **Тонски записи**

Већина музичких састава нема демо снимке.

- **Техничка опремљеност**

Велики број музичара не располаже свом потребном опремом.

- **Проблеми**

Музичари у Ужицу наводе неколико проблема. Као први проблем истичу да у Граду не наилазе на адекватну подршку од стране локалне самоуправе. Затим наводе да је снимање демо материјала веома скупо, што због незавидне финансијске ситуације нису у могућности да плате. Што се тиче недостатка простора за наступе, они као адекватан виде двориште Дом војске, у којем су само једном наступали, а сада више не могу да добију дозволу за то.

Они предлажу да се у Граду обезбеди место где би могли да вежбају и снимају, а чије би коришћене плаћали.

Градске манифестације

- **Прославе:** Дани града, светосавски бал
- **Књижевне:** Књижевни конкурс *Милутин Ускоковић*, Књижевни фестивал *На пола пута*
- **Музичке:** Дечији музички фестивал, Тамбурашки фестивал, Блуз и рок фестивал, Музички фестивал *In Wires*
- **Музичко-сценске:** Сусрети аматерских група у Равнима, Фолклорни фестивал *Лицидерско срце*
- **Филм/Фото:** Међународни филмски фестивал *Кустендорф*
- **Позоришне:** Југословенски позоришни фестивал
- **Комплексне:** Сабор изворног стваралаштва, Ужичко лето
- **Остале:** Графички бијенале *Сува игла*, Колонија уметничке керамике Злакуса, Сусрети аматерских група у равнима, Ноћ музеја, Завичајни дани Мокре Горе

Из албума Локалних културних политика
УЖИЦЕ

Народно позориште

Тамбурашки оркестар

Невладина организација *Undergrad*

Народни музеј

Градска галерија

Фокус група